

VILNIUS UNIVERSITY

GINTARĖ TAMAŠAUSKAITĖ-JANICKĖ

**THE USAGE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
AT THE WORKPLACE IN THE CONTEXT OF LABOUR LAW**

Summary of the Doctoral Dissertation
Social Sciences, Law (01 S)

Vilnius, 2016

The dissertation was prepared at Vilnius University in 2009–2013.

The dissertation is defended extramurally.

Scientific Consultant (Scientific Supervisor 2009 10 01 – 2013 09 30):

Prof. Dr. Tomas Davulis (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S).

Scientific Consultant (2009 10 01 – 2013 09 30):

Assoc. Prof. Dr. Daiva Petrylaitė (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S).

Dissertation is defended at the Law Science Council of Vilnius University:

Chairman – Prof. Habil. Dr. Vytautas Nekrošius (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S).

Members:

Prof. Dr. Armanas Abramavičius (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S);

Prof. Dr. Egidijus Šileikis (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S);

Prof. Dr. Darius Štivilis (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S);

Prof. em. Dr. Dres. h. c. Manfred Weiss (Goethe University Frankfurt, Social Sciences, Law – 01 S).

The Doctoral Dissertation will be defended in the public session of the Law Science Council, on 28 June 2016 at 10:00 a. m., at the Faculty of Law of Vilnius University, 302 auditorium.

Address: Saulėtekio av. 9, LT-10222, Vilnius, Lithuania.

The Summary of the Doctoral Dissertation was sent out on 26 May, 2016.

The Doctoral Dissertation is available for review at Vilnius University Library and Vilnius University website: www.vu.lt/lt/naujienos/ivykiu-kalendorius

© Gintarė Tamašauskaitė-Janickė, 2016

© Vilniaus universitetas, 2016

VILNIAUS UNIVERSITETAS

GINTARĖ TAMAŠAUSKAITĖ-JANICKĖ

**INFORMACINIŲ IR KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PANAUDOJIMAS
DARBO VIETOJE DARBO TEISĖS POŽIŪRIU**

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, teisė (01 S)

Vilnius, 2016

Disertacija rengta Vilniaus universitete 2009 – 2013 metais studijuojant doktorantūroje ir ginama eksternu.

Mokslinis konsultantas (mokslinis vadovas 2009 10 01 – 2013 09 30):

prof. dr. Tomas Davulis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S).

Mokslinė konsultantė (2009 10 01 – 2013 09 30):

doc. dr. Daiva Petrylaitė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S).

Disertacija ginama Vilniaus universiteto Teisės mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas – prof. habil. dr. Vytautas Nekrošius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S).

Nariai:

prof. dr. Armanas Abramavičius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S);

prof. dr. Egidijus Šileikis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S);

prof. dr. Darius Štitalis (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S);

prof. dr. Manfred Weiss (Frankfurto prie Maino Gėtės universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S).

Disertacija bus ginama viešame Teisės mokslo krypties tarybos posėdyje 2016 m. birželio 28 d., 10.00 val., Vilniaus universiteto Teisės fakulteto 302 auditorijoje.

Adresas: Saulėtekio al. 9, LT-10222, Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2016 m. gegužės 26 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje ir Vilniaus universiteto svetainėje adresu: www.vu.lt/lt/naujienos/ivykiu-kalendorius

© Gintarė Tamašauskaitė-Janickė, 2016

© Vilniaus universitetas, 2016

CONTENTS

FOREWORD	6
RELEVANCE, NOVELTY, ORIGINALITY AND SIGNIFICANCE OF THE SCIENTIFIC RESEARCH.....	7
OBJECT, PURPOSE AND TASKS OF THE RESEARCH.....	9
STATEMENTS OF THE DISSERTATION TO BE DEFENDED	11
EXPLORATION LEVEL OF THE RESEARCH PROBLEM IN LITHUANIA AND ABROAD.....	11
METHODOLOGY OF THE RESEARCH	16
STRUCTURE OF THE DISSERTATION	17
CONCLUSIONS	20
AUTHOR'S PUBLICATIONS RELATED TO THE SUBJECT OF THE DISSERTATION.....	24
PAPERS PRESENTED BY THE AUTHOR AT NATIONAL AND INTERNATIONAL CONFERENCES	24
INFORMATION ABOUT THE AUTHOR.....	26
ACKNOWLEDGEMENTS.....	29
INFORMACINIŲ IR KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PANAUDOJIMAS DARBO VIETOJE DARBO TEISĖS POŽIŪRIU (REZIUMĖ).....	30
IŠVADOS	41
AUTORĖS MOKSLINIŲ PUBLIKACIJŲ DISERTACIJOS TEMA SĄRAŠAS	44
AUTORĖS PRANEŠIMAI, PRISTATYTI NACIONALINĖSE IR TARPTAUTINĖSE KONFERENCIJOSE.....	44
INFORMACIJA APIE AUTOREŲ	46
PADĖKOS.....	49

FOREWORD

Since the last decades of the 20th century the rise of information and communication technologies, together with their rapid development and their application in practice have had a common global impact on the life of society. Digital telecommunications encourage countries everywhere to tackle the structural social and economic reforms which should have a positive influence on social development. The transition from the industrial society model to the information and knowledge society leads to the need to evaluate the impact of technological changes on legal regulation, to provide the necessary measures to overcome the new social challenges and to ensure the social balance of the social relationships of those who have different interests. Many areas of life are influenced by the informational and technological revolution. The adaptability of information and communication technologies significantly facilitates both daily life and work processes. Various electronic tools are actively used at workplaces. The information and communication technologies in the context of employment relationships are usually used as work tools, an intermediate for communication. Sometimes they are used to replace the functions of an employee and thus substitute as part of the work force.

According to Lithuanian statistics data¹, in 2015 computers and internet were used in all manufacturing and service enterprises with a staff of 10 and more employees. Broadband mobile connection provided by mobile networks was used by 64.5 % of enterprises for professional reasons. Mobile internet access was used for work reasons by 13.6 % of employees; 20 % of enterprises publicised job vacancies or provided an opportunity to submit job applications, 20.8 % of enterprises used links to their social network profiles. Electronic social media were used for work-related aims by 41.6 % of enterprises, 35.5 % of enterprises had profiles on social networks (*e.g. Facebook*), 14 % - disseminated information on multimedia content exchange websites (*e.g. YouTube, Picasa*), 8.4 % – had blogs (*e.g. Twitter*), 11.6 % – were using wiki-based knowledge exchange systems, 17.2 % – to search for employees, 20.4 % – to exchange opinions or information within the enterprise. Thus, the Lithuanian statistics data confirm that the

¹ Lietuvos statistikos departamentas. *Informacinės technologijos Lietuvoje*. Vilnius, 2015, p. 65. ISSN 2029-3615.

usage of information and communication technologies in the professional, employment and working sectors is a widespread phenomenon.

RELEVANCE, NOVELTY, ORIGINALITY AND SIGNIFICANCE OF THE SCIENTIFIC RESEARCH

In addition to the above general factors on the penetration of information technologies, the relevance of scientific research on the usage of information and communication technologies at the workplace is determined by the contemporary social situation and practical need to explore this phenomenon from the Lithuanian labour law perspective. According to the spontaneous and casuistical modifications of Articles 108 and 115² of the Labour Code of the Republic of Lithuania in 2010, a type of distance work employment contract has been established. It should be emphasized that during the decade of the validity of Lithuanian Labour Code, this was the only evident modification of national labour law which might be directly linked to the phenomenon of the usage of information and communication technologies at workplaces. This situation raises the question of whether the current Lithuanian labour law is able to effectively solve the legal problems arising from the usage of information technologies, whether the main functions of labour law are realised, and whether the legitimate interests and rights of the subjects of employment relationships are actually protected at all stages of the employment relationships. All of this depends on the strong effect of globalisation and technological factors, when the division between work force and capital expands across national borders. It should be noted that the usage of information technologies at the workplace has become an object of worldwide discourse in legal sciences and it is also a practical professional issue. Since the end of the 20th century this topic has been regularly developed in the doctrine of the European Court of Human Rights³. G. H. van

² Lietuvos Respublikos darbo kodekso 76, 77, 80, 107, 108, 109, 115, 127, 147, 149, 150, 151, 202, 293, 294 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 123¹ straipsniu įstatymas. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 81 – 4221.

³ For example, the recent Judgement of the European Court of Human Rights of 12th January 2016 in case *Bărbulescu v. Romania*, no. 61496/08 concerning the employee's privacy, disciplinary liability, electronic surveillance and the usage of internet provided by the employer for the employee's personal purposes.

Voss⁴ notes, that the digitisation influence in labour relationships plays an increasingly important role and it is promoting political debate on the impact of technological progress on labour market regulation, regulation of the application of technologies in dismissal procedures, the realisation of employee suggestions to replace an ordinary job with teleworking *etc.* In 2016, the Lithuanian State Data Protection Inspectorate in a public statement⁵ noted that employers in Lithuania violate employee personal data protection rights, and it confirmed that the number of public social reactions concerning some illegal restrictions of fundamental human rights and freedoms at work relative to unauthorized video surveillance, monitoring of electronic communications or other inappropriate processing of employee personal data at the workplace is growing. Thus, the dissertation topics are relevant at Lithuanian, European Union and international levels because the use of modern technologies in the contemporary global work environment is evident despite the lack of a clear legal basis and boundaries to this usage.

The scientific research topic of the usage of information and communication technologies at the workplace is considered to be completely new and original in the context of Lithuanian labour law science. The uniqueness of the research is due to the fact that it is the first national scientific research covering such complex analysis and themes. Although there are several examples of national research or scientific discourses on some of the issues concerning the dissertation, nevertheless, no such research exploring the complex problematical aspects of the use of information and communication technologies at the workplace based on the labour law approach has been carried out in Lithuania. It should be noted that the phenomenon of the usage of information and communication technologies by its nature belongs to the category of information and technologies sciences. Consequently, this dissertation also has an interdisciplinary character. In some specific cases of the research scientific insights and recent research outcomes of the above-mentioned sciences have also been necessarily used in this dissertational analysis.

⁴ VAN VOSS, Guus Heerma. *Rapport Principal sur les Évolutions Récentes aux Pays-Bas*. European Labour Law Network 8th Annual Legal Seminar: “Digitalisation et droit du travail” Proceedings, 26 – 27 novembre 2015, La Haye, Pays-Bas.

⁵ 2016 m. gegužės 6 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pranešimas „Darbdaviai vis dažniau pažeidžia darbuotojų teisę į asmens duomenų apsaugą“ [accessed 6 May, 2016 <[https:// ada.lt/go.php/lit/VDAI-iplatino-praneima-spaudaiDarbdaviai-vis-dazniau-pazeidzia-darbuotoju-teise-i-asmens-duomenu-apsauga/996](https://ada.lt/go.php/lit/VDAI-iplatino-praneima-spaudaiDarbdaviai-vis-dazniau-pazeidzia-darbuotoju-teise-i-asmens-duomenu-apsauga/996)>].

The doctoral thesis analyses the concept of the workplace in the information society, the cases of violations and offensive impact of the use of information and communication technologies at the workplace to the legal protection elements which are mostly affected by this phenomenon such as an employee's right to respect for private life, personal data protection, freedom of expression; and it determines the mechanisms for the reconciliation of different interests of the subjects of employment relationships when using information and communication technologies in the work environment according to individual and collective labour law. Furthermore, the dissertation deals with their integration to the Lithuanian labour law system.

The significance of the dissertation should also be emphasised. The present research achievements contribute to determining the fields of Lithuanian labour law regulation directly connected to the research object which should be developed at national regulatory level and to identifying the legal internal measures which should be tackled by the parties to an employment contract and their representatives.

Regarding the tasks of this scientific research, it is expected that the dissertation will be helpful, relevant and useful, both theoretically and practically, to lawyers, specialists and representatives of other social sciences or interdisciplinary fields. The research provides suggestions and responses to those problematic topics which are of interest to the subjects of employment relationships, representatives from the public institutional sector determining legal regulation of employment relationships, the subjects of legislation, various professionals and lawyers, scientists, researchers and students. Finally, it is intended that the dissertation will support the improvement of regulations in Lithuanian employment relationships and the development of contemporary Lithuanian labour law science.

OBJECT, PURPOSE AND TASKS OF THE RESEARCH

The object of the dissertation is the problematic issues of legal regulation of individual and collective employment relationships when using information and communication technologies at the workplace. The research explores fundamental cases revealing the influence of the usage of information and communication technologies at the workplace

on the institutes of individual and collective labour law. From the point of view of labour law it analyses a concept of the workplace in the information society, the various violations and offensive impact of the usage of information and communication technologies at the workplace on the legal protection content which is mostly affected by this phenomenon, such as an employee's right to respect for private life, personal data protection, freedom of expression. It explores the mechanisms for reconciling the different interests of the subjects of employment relationships on the use of information and communication technologies at the workplace according to individual and collective labour law and also debates on their integration into the Lithuanian labour law system.

Due to the limited scope of the dissertation all the relative aspects, especially the problematic issues of legal regulation of the influence of the use of information and communication technologies in the work environment on the provision of work safety, physical and mental health at work, reconciliation of professional and family life, psychological violence at the workplace (mobbing) have been not explored in detail. It should be noted that the main focus of the dissertation is on analysis of the legal regulation under Lithuanian labour law. However, for the sake of completeness in revealing and solving specific research problematics, in some cases examples of legal regulation of relationships regulated by the rules of law of other branches of law have been used. In the case of a lack of clear Lithuanian legal regulation of scientific outcomes, the scientific theoretical and practical expertise, various traditionally approved experiences of other countries (*e.g.* United States of America, Western Europe or Scandinavian countries) have been comparatively applied.

The purpose of the dissertation is to analyse systematically and in detail the Lithuanian legal regulation of the usage of information and communication technologies at the workplace and to evaluate this phenomenon in the context of labour law. Accordingly, the tasks of the scientific research are:

- 1) to analyse and reveal the conception and characteristic features of the workplace in the information society where information and communication technologies are used;
- 2) to explore and determine the scope of legal protection mostly impacted by the usage of information and communication technologies at the workplace;

3) to explore the conflict of interest of labour relations' subjects arising from the use of information and communication technologies at the workplace, as well as individual and collective labour law regulatory mechanisms and ways of resolving them, in order to harmonize the different interests of employment relations' parties.

STATEMENTS OF THE DISSERTATION TO BE DEFENDED

The statements of the dissertation to be defended are:

1) the usage of information and communication technologies at workplaces affects the Lithuanian labour law system transformationally;

2) the phenomenon of the usage of information and communication technologies at workplaces determines the needs of Lithuanian legal regulation of individual and collective employment relationships conditioned by the peculiarities of the information society, while maintaining the protection of fundamental human rights and freedoms in the context of work as well as the protection of traditional legal values based on labour law.

3) the usage of information and communication technologies at the workplace is one of the factors promoting social dialogue, self-regulation and flexibility in the context of employment relationships.

EXPLORATION LEVEL OF THE RESEARCH PROBLEM IN LITHUANIA AND ABROAD

Although the Republic of Lithuania dealt with the intensive development of computer literacy and increased use of information technologies in various sectors of social life after the re-establishment of independence, nevertheless legal problems concerning the use of information and communication technologies at the workplace has not been explored in detail at scientific level.

The authors of the first book written in Lithuanian on the legal issues of information technologies *Informacinių technologijų teisė*⁶ (Eng. *Information*

⁶CIVILKA, Mindaugas; LAMANAUSKAS, Tomas; OSINAITĖ, Giedrė; *et al. Informacinių technologijų teisė*. Vilnius: NVO teisės institutas, 2004, p. 143 – 146. ISBN 9955-9744-0-0.

Technologies Law): M. Civilka, T. Lamanauskas, G. Osinaitė, D. Sauliūnas, D. Štītis, S. Toliušis, L. Ulevičius pay attention only to the relative collision between business interests and an employee's privacy conditioned by the use of the internet in employment relationships. In another collective monograph of Lithuanian legal scholars a detailed analysis of one of the most important and the most dynamic economic activities sectors i.e. electronic communications, general regulatory theoretical and practical peculiarities was carried out for the first time in Lithuania⁷.

Analytical insights on the importance of protecting an employee's privacy while installing information technologies at the workplace are provided by the works of T. Bagdanskis and P. Sartavičius⁸, R. Vaitkevičienė⁹.

The Lithuanian scientists working with contemporary modern employment relationship trends, e.g. T. Bagdanskis, T. Davulis, R. Krasauskas, D. Petrylaitė, J. Usonis, analyse the trends in the modernisation of the regulation of individual and collective employment relationships and the establishment of flexibility which are relative to technological and globalisation factors, the implementation of European Union legal acts by the Lithuanian labour laws; they also pay attention to its rising impact on an employee's privacy¹⁰.

Furthermore, L. Meškauskaitė¹¹ in her Lithuanian monograph published in 2015 and in one of the scientific studies¹², discusses the growing social awareness concerning the defence of the right to respect for private life in applying legal measures

⁷ CIVILKA, Mindaugas; JARUKAITIS, Irmantas; LAMANAUSKAS, Tomas; *et al.* *Elektroninių ryšių teisė*. Vilnius: Eugrimas, 2005, 386 p. ISBN 9955-501-81-2.

⁸ BAGDANSKIS, Tomas; SARTATAVIČIUS, Paulius. Workplace Privacy: Different Views and Arising Issues. *Jurisprudencija*, 2012, nr. 19 (2), p. 697–713. ISSN 2029–2058.

⁹ VAITKEVIČIENĖ, Rita. Darbuotojas taip pat turi teisę į privatumą. *Justitia*, 2008, nr. 2 (68), p. 51 – 66. ISSN 1392-5709.

¹⁰ PETRYLAITĖ, Daiva; DAVULIS, Tomas; PETRYLAITĖ, Vida. *Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas Lietuvos darbo teisėje*. Vilnius: Registrų centras, 2008, p. 382 – 393. ISBN 978-9955-30-043-4; KRASAUSKAS, Rytis. Kolektyvinių sutarčių normatyvinės sąlygos, susijusios su darbuotojų teisine padėtimi: *in favorem v in peius*. In DAVULIS, Tomas; PETRYLAITĖ, Daiva (eds.) *Darbo rinka XXI amžiuje: lankstumo ir saugumo paieškos*. Tarptautinės mokslinės konferencijos 2011 m. gegužės 12 – 14 d. straipsnių rinkinys. 2011. Vilnius: Standartų spaustuvė, 2011, p. 536 – 553. ISBN 978-9955-488-50-7; KRASAUSKAS, Rytis. Kai kurie kolektyvinio sutartinio darbo santykių teisinio reguliavimo skatinimo probleminiai aspektai. *Jurisprudencija*, 2011, nr. 18 (2), p. 613– 630. ISSN 1392-6195; KRASAUSKAS, Rytis. Kolektyvinio sutartinio teisinio reguliavimo skatinimas Lietuvoje: kai kurių darbo kodekso nuostatų analizė teisės taikymo aspektu. *Jurisprudencija*, 2008, nr. 1 (103), p. 37– 45. ISSN 1392-6195; USONIS, Justinas; BAGDANSKIS, Tomas. Dispozityvumo įgyvendinimas Lietuvos darbo teisėje. *Socialinių mokslų studijos*, 2011, 3(2), p. 575–593. ISSN 2029–2244 ir kt.

¹¹ MEŠKAUSKAITĖ, Liudvika. *Teisė į privatumą gyvenimą*. Vilnius: Registrų centras, 2015, 336 p. ISBN 978-9955-301-78-3.

¹² MEŠKAUSKAITĖ, Liudvika. *Teisės į privatumą gynimas: teorija ir praktika*. In ABRAMAVIČIUS, Armanas *et al.* *Asmens teisių gynimas: problemos ir sprendimai: mokslo studija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 352 – 383. ISBN 9789955196945.

more actively. She also emphasizes the importance of balance between the provision of information to the public and the guarantees of personal privacy and the influence of globalisation and technologies. She also reveals other problematic aspects of the constitutional right to information which has not been comprehensively explored previously in Lithuania. Nevertheless the problems of concern in the context of employment relationships are not explored in these works.

Additionally, the comprehensive scientific insights and comments on the fundamental issues of personal data protection carried out by I. Petraitytė¹³ were particularly important for the dissertation.

As already mentioned, considerably more scientific research work on the usage of information and communication technologies at the workplace has been carried out abroad than in Lithuania.

For example, in France, during recent decades the concept of the protection of an employee's privacy while using information technologies, has been designed and developed by J. Rivero, A. Supiot, R. J. Tour, Ph. Waquet¹⁴. A lot of current scientific insights on the contemporary impact of information technologies in legal regulatory employment relationships are presented in the scientific publications of J. E. Ray and R. Blanpain, a Belgian scientist from Belgium, who is exploring modern labour relationships. The collective monograph written by R. Blanpain and M. Van Gestel¹⁵ on the use of electronic mails, intranet and internet surveillance was an important source for this dissertation. It reveals the controversial aspects of legal regulation and problems of practical application; it provides some examples of applicable practice codes, recommendations for local regulation policies on the use of the internet at company level and analyses the role of employee and employer representatives. The scientific works of S. Wallach are directly related to the subject of this dissertation.

¹³ PETRAITYTĖ, Ilona. Asmens duomenų apsauga ir teisė į privatų gyvenimą. *Teisė*, 2011, nr. 80, p. 163 – 174; PETRAITYTĖ, Ilona. Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje. *Teisė*, 2011, nr. 79, p. 125 – 136. ISSN 1392-1274.

¹⁴ TOUR, Jean Richard. *Étude sur la jurisprudence récente de la Chambre sociale de la Cour de cassation*. [accessed 28 November, 2012]. <http://www.courdecassation.fr/publications_cour_26/rapport_annuel_36/rapport_1999_91/etudes_documents_93/jean_richard_5796.html>; WAQUET, Philippe. Vie professionnelle et vie personnelle du salarié. *Cahier Sociaux du Barreau de Paris*, 1994, N. 64, p. 289 ir kt.

¹⁵ Žr. BLANPAIN, Roger; VAN GESTEL, Marc. *Use and Monitoring of E-mail, Intranet and Internet Facilities at Work: Law and Practice*. The Netherlands: Kluwer Law International, 2004, 320 p. ISBN 9041122664.

J. D. R. Craig¹⁶, M. Freedland¹⁷, F. Ferreti¹⁸, M. W. M. Finkin¹⁹, A. O'Rourke, A. Pyman, J. Teicher²⁰, Ph. Waquet²¹ *et al.* provide a comparative exploration of the peculiarities of an employee's privacy and personal data protection in the employment relationships context.

The protection of an employee's privacy and the employer's interests while using information technologies at the workplace is analysed by C. Faleri²², C. L. Huth²³, N. E. Muenchinger²⁴, M. B. C. Rubert²⁵, L. Mitrou, M. Karyda²⁶, J. M. Stanton, E. M. Weiss²⁷, M. Taylor, J. Haggerty, D. Gresty²⁸, N. Lugaresi²⁹ *et al.* M. Hart³⁰ examines the

¹⁶ CRAIG, J. D. R. *Privacy and Employment Law*. Oxford / Portland, Oregon: Hart Publishing, 1999, p. 355 – 356. In O'ROURKE, Anne; PYMAN, Amanda; TEICHER, Julian. The right to privacy and the conceptualisation of the person in the workplace : a comparative examination of EU, US and Australian approaches. *The International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, Volume 23/2, 2007, p. 162. ISSN 0952-617X.

¹⁷ FREEDLAND, Mark. *Data protection and employment in the European Union: An Analytical Study of the Employment Relationship in the EU and its Member States*. Oxford: 1999, 51 p.

¹⁸ FERRETTI, Federico. A European Perspective on Data Processing Consent through the Reconceptualization of European Data Protection's Looking Glass after the Lisbon Treaty: Taking Rights Seriously. *European Review of Private Law*, 2012, Volume 20/2, p. 473 – 506. ISSN 0928-9801.

¹⁹ FINKIN, Matthew W. Menschenbild: the Conception of the Employee as a Person in Western Law. *Comparative Labor Law and Policy Journal*, 2002, no. 23 (4), p. 577 – 638. ISSN 1095-6654.

²⁰ O'ROURKE, Anne; PYMAN, Amanda; TEICHER, Julian. The right to privacy and the conceptualisation of the person in the workplace: a comparative examination of EU, US and Australian approaches. *The International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, Volume 23/2, 2007, p. 161 – 162. ISSN 0952-617X.

²¹ WAQUET, Philippe. Vie professionnelle et vie personnelle du salarié. *Cahier Sociaux du Barreau de Paris*, 1994, N. 64, p. 289; WAQUET, Philippe. L'entreprise et les libertés du salarié : du salarié citoyen au citoyen-salarié. Éd. *Liaisons*, coll. «Droit vivant», septembre 2003, p. 120. In RAY, Jean-Emmanuel. Temps professionnel et temps personnels. *Droit social*, 2004. N.1, p. 58 – 69. ISSN 0012-6438; WAQUET, Philippe. La vie personnelle du salarié. *Droit social*, 2004. N. 1, p. 23 – 29. ISSN 0012-6438.

²² FALERI, Claudia. Information Technology and Workers' Privacy: Public and Private Regulations. *Comparative Labour Law and Policy Journal*, 2002, no. 23 (4), p. 517 – 526. In JEFFERY, Mark. Information technology and workers' privacy: introduction. *Comparative Labour Law and Policy Journal*, 2002, no. 23 (4), p. 251 – 279. [accessed 15 January, 2015] <<http://www.uoc.edu/dt/20225/index.html>>. [accessed 15 January, 2015] <<http://www.uoc.edu/dt/20225/index.html>>.

²³ HUTH, Carly L. The Insider Threat and Employee Privacy: An Overview of Recent Case Law. *Computer Law and Security Review*, 2013, Volume 29, p. 368 – 381. ISSN 0267-3649.

²⁴ MUENCHINGER, Nancy E. Electronic Workplace Privacy in France. *Computer Law and Security Review*, 2002, Volume 18, p. 421 – 426. ISSN 0267-3649.

²⁵ RUBERT, Maria Belen Cardona. Workers' Privacy and the Power of Employer Control in Spain. *The International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, 2000, Volume 16/4, p. 349 – 358. ISSN 0952-617X.

²⁶ MITROU, Lilian; KARYDA, Maria. Employees' Privacy vs. Employers' Security: Can They Be Balanced? *Telematics and Informatics*, 2006, Volume 23, p. 164 – 178. ISSN 0736-5853.

²⁷ STANTON, Jeffrey M.; WEISS, E. M. Electronic Monitoring in Their Own Words: an Exploratory Study of Employees' Experiences with New Types of Surveillance. *Computers in Human Behavior*, 2000, Volume 16, p. 423 – 440. ISSN 0747-5632.

²⁸ TAYLOR, M.; HAGGERTY, J.; GRETTY, D. The Legal Aspects of Corporate E-mail investigations. *Computer Law and Security Review*, 2009, Volume 25, p. 372 – 376. ISSN: 0267-3649.

²⁹ LUGARESI, Nicola. Electronic Privacy in the Workplace: Transparency and Responsibility. *International Review of Law, Computers and Technology*, 2010, Volume 24, no. 2, p. 163 – 173. ISSN 1360-0869.

³⁰ HART, Michael. Corporate Liability for Employee Use of the Internet and E-mail: Steps to Take to Reduce the Risks. *Computer Law and Security Review*, 1998, Volume 14 (2), p. 223 – 231. ISSN 0267-3649.

reduction of potential risk concerning a company's liability arising from an employee's misuse of the internet and electronic mails.

The legal issues regarding the implementation of freedom of expression in the electronic work environment and in social networks are analysed by M. Stefko³¹, S. Hennette-Vauchez, D. Roman³², J. M. Chonnier³³, A. Fiorentino³⁴, A. Grosjean³⁵ *et al.* Lithuanian authors, *e.g.* M. Lankauskas³⁶, M. Mulevičius, S. Zaksaitė³⁷, S. Arlauskas³⁸, K. Jovaišas³⁹ *et al.* explored general issues on the realisation of the freedom of expression, but not the specific problems on implementing this freedom in employment relationships.

This study is based on scientific results which were presented in scientific publications in recognized national and international legal and interdisciplinary periodical peer-reviewed scientific journals, some of which are ranked in the top global prestigious scientific journal lists, such as *Scopus*.

The doctrine of the European Court of Human Rights, the Court of Justice of the European Union, the Constitutional Court of the Republic of Lithuania, the jurisprudence of the Supreme Court of Lithuania, the Supreme Administrative Court of Lithuania, other Lithuanian and foreign case law, and the opinions, recommendations of the advisory Article 29 Data Protection Working Party were also important in the research.

³¹ STEFKO, Martin. La liberté d'expression de l'employeur et les réseaux sociaux en République Tchèque, en Pologne et en Slovaquie. *Revue de Droit Comparé du Travail et de la Sécurité Sociale*, 2014, N. 2, p. 107 – 112. ISSN 2117-4350.

³² HENNETTE-VAUCHEZ, Stéphanie; ROMAN, Diane. *Droits de l'Homme et libertés fondamentales*. Paris: Éditions Dalloz, 2013, 743 p. ISBN 978-2-247-12735-1.

³³ CHONNIER, Jean-Marc. Internet et le droit d'expression des salariés. *Lamy*, N. 1507, p. 4.

³⁴ FIORENTINO, Allison. L'utilisation par le salarié des réseaux sociaux : l'abus de liberté d'expression nuit à l'emploi. *Revue de Droit Comparé du Travail et de la Sécurité Sociale*, 2014, N. 2, p. 88 – 95. ISSN 2117-4350.

³⁵ GROSJEAN, Alain. La liberté d'expression dans la relation de travail et les nouvelles technologies de l'information, *56th UIA Conference Droits de l'homme numérique*, 31 Octobre – 4 Novembre 2012, Dresde, Allemagne.

³⁶ LANKAUSKAS, Mindaugas. Balansavimas tarp teisės į privatumą ir saviraiškos laisvės Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje. *Teisės problemos*, 2007, nr. 2 (56) p. 103 – 131. ISSN 1392-1592.

³⁷ LANKAUSKAS, Mindaugas; MULEVIČIUS, Matas; ZAKSAITĖ, Salomėja. *Teisės į privatumą, minties, sąžinės, religijos laisvę ir saviraišką užtikrinimo problemos*. Vilnius: Lietuvos teisės institutas, 2013, 50 p. ISBN 978-9986-704-18-8. [accessed 8 July, 2015] <http://www.teise.org/data/Teises_i_privatumu_uztikrinimo_problemos.pdf>.

³⁸ ARLAUSKAS, Saulius. Žodžio (saviraiškos) laisvės teisės moralinės ribos. *Jurisprudencija*, 2001, t. 19(11), p. 141 – 160. ISSN 1392-6195.

³⁹ JOVAIŠAS, Karolis. Žodžio laisvė: problemos ir paradoksai. *Teisės problemos*, 2007, nr. 3 (57), p. 5 – 42. ISSN 1392 – 1592.

The dissertation analyses international, European Union and national legal acts (with modifications and amendments) which are valid until the 1st of January 2015. Regarding the significance of some modifications of legal acts to the research, in a number of cases the posterior legislation sources have been explored.

METHODOLOGY OF THE RESEARCH

Various conventional research methods used in law science including systematic and logical analysis, synthesis, deductive, comparative, historical, linguistic, teleological and statistical-mathematical have been applied in the research of the usage of information and communication technologies at the workplace in the context of theoretical and practical labour law approaches.

The methods of logical analysis, systematic analysis and synthesis have been applied in the entire dissertation. The use of the above methods in the research field allowed to explore the peculiarities of the workplace concept, specific features of the workplace in the information society, cases related to the violation of employee human rights (the right to respect for private life, the right to data protection, freedom of expression). They were also used to explore legal regulation, application and interpretation of the rules of law, the mechanisms for the reconciliation of different interests of the subjects of employment relationships on the use of information and communication technologies at the workplace according to individual and collective labour law, theoretical and practical models of their integration to the labour law system, and likewise to analyse scientific publications, jurisprudence and other sources of the research such as international, European Union, national and foreign regulatory legislation, the preparatory materials, case law, informational and statistical data. Using these methods ensured structural argumentation, grouping of research problems and their solutions and assisted in forming the research concept, in achieving the set purpose and objectives, and in formulating the final conclusions.

It should be noted that the Linguistic method was used to uncover the meaning of several legal definitions, to explore the neologisms of legal terminology and to adapt the research findings, prepare the recommendations for Lithuanian labour law

regulation and to formulate new legal definitions conditioned by the use of information and communication technologies at workplaces such as telework, distance work, informational and communicational safety at workplace, etc.

While lacking clear Lithuanian scientific and regulatory reasoning, in a number of cases use of the comparative method enabled correspondingly relevant experiences, scientific insights, research achievements, regulatory and practical application examples and the expertise of other countries to be analysed. This method was also used to evaluate legally binding and void regulation, the drafts of legal acts and to expose the similarities and differences of the elements important for this research.

Depending on the thematic novelty of the research, the historical method had an important role. This method was used to uncover the evolution of the legal regulation of the usage of information and communication technologies at workplaces, the conceptional changes and development trends in the definition of the workplace in the information society as well as to demonstrate the preconditions of new social phenomena directly relevant to the research.

The statistical-mathematical method supplemented the use of the historical method. This method was particularly important in exemplifying the research argumentation by the evaluation of significant statistical data and necessary counting.

The teleological method was applied to determine the aims and objectives of legal categories, to explore the purposefulness of legal regulation on the use of information and communication technologies at workplaces.

The deductive research method was used to explore general issues on the application of legal regulatory norms in the fields of specific employment relationships, while using information and communication technologies at workplaces, for example, to analyse fundamental human rights problems in employment relationships, legal protection of employee personal data in the electronic work environment.

STRUCTURE OF THE DISSERTATION

The dissertation is comprised of the contents, an introduction, three parts, which are divided into smaller chapters, conclusions, references, an annex comprising graphically

and systematically summarized research data, and a list of published scientific articles by the author on the topic of the dissertation.

The first part of the dissertation examines the concept and peculiar features of the workplace in the information society, the peculiarities of the determination and definition of a workplace in the case of distance work and telework.

In the second part of the dissertation the relative infringements and offensive impact of the use of information and communication technologies at the workplace and the scope of legal protection which is mostly affected by this phenomenon, such as an employee's right to respect for private life, personal data protection and freedom of expression areas are comprehensively analysed. Equally, the research combines detailed analysis of the violations and breaches of an employee's right to privacy, the restrictions of an employee's freedom of expression specifically in an electronic work environment which is conditioned by the illegal behaviour of an employer using information and communication technologies at the workplace, various tools and activities of clandestine monitoring, surveillance and control of employees, their workplaces, the flows of their information and communication; as well as cases of misuse and abusive treatments of employees relative to their fundamental human rights and freedoms at work.

The research deals in detail with topical issues as follows: a) the monitoring and control of the workplace (legitimate realisation of video surveillance at the workplace; employee monitoring and control; illegal video surveillance at the workplace using clandestine surveillance of an employee; illegal usage of electronic employee location identification systems using clandestine employee surveillance); b) electronic monitoring and control of information and communication at work (violating the inviolability of an employee as a person correspondence; unlawful collection of information about an employee's private life; unauthorised disclosure or use of information about an employee's private life); illegal processing of an employee's personal data (collection, recording, accumulation, storage, classification, grouping, connecting, changing, supplementation or correction, provision, publication, use, logical and/or arithmetical operations, search, dissemination, destruction or any other action or set of actions); relationship between an employee's personal data processing and the collection of information about an employee's private life; illegal processing of special categories of personal data concerning racial or ethnic origin of a natural person, his/her

political opinions or religious, philosophical or other beliefs, membership in trade unions, and his/her health, sexual life and criminal convictions; processing of an employee's biometric data, employee's genetic data; and an employee's data obtained after an employee's polygraph testing while using information and communication at work; illegal employee personal data processing in the field of electronic communications, violations of an employee's rights as a data subject, and c) abuses of an employee's freedom of expression as legitimate reason for his/her dismissal.

The third part of the dissertation explores and determines mechanisms concerned with the reconciliation of the different interests of the subjects of employment relationships on the use of information and communication technologies at the workplace according to individual and collective labour law. It discusses theoretical and practical problems and potential models and comments on the expectations of their integration into the Lithuanian labour law system. Specifically, the ways and means of reconciling the different interests of the subjects of employment relationships (realisation of the balance of interests between the parties to the contract of employment concerning the implementation of an employee's right to private life and the employee's freedom of expression; the determination of specific working conditions by an employment contract; the application of liability for any infringement of the rights and obligations concerning the usage of information and communication technologies at the workplace; disciplinary liability, incurring liability and compensation of cases for damage) have been analysed.

In the context of collective employment relationships the ways and means of reconciling different interests are: a) through participation in the activities of bipartite or tripartite councils (commissions, committees); b) through the exercise by employees' representatives of information and consultation rights and other rights of participation in the employer's decision-making processes, and c) by conducting collective bargaining and concluding collective agreements, and these have been explored.

The most significant scientific research findings, outcomes and recommendations are presented in the final conclusions of the dissertation.

CONCLUSIONS

1. The basic features defining the workplace in the information society are lacking in Lithuanian labour law regulation. Labour law doctrine does not define the unique interpretation and concept of the contemporary workplace which characterises the information society. From a functional point of view, the traditional workplace and the computerized workplace, which is completely or partially transferred to digital space, are different. The ways and scale of the usage of information and communication technologies at the workplace play a key role in identifying the specific teleworking legal relationships, delimitating them from the traditional employment relationships and the distance employment relationships. In this dissertation, the essential factors characterising the concept of the workplace in the information society have been identified as: a) the intensive usage of information and communication technologies in the work environment *per se*; b) the monitoring (surveillance) and control of a workplace, an employee, a flow of information and communication technologies at work conditioned by the usage of information and communication technologies in the work environment.
2. The dissertation research results revealed that Lithuanian labour law lacks an integrated conceptual and multidisciplinary approach to legal regulation of the issues concerning the use of information and communication technologies at the workplace. The following amendments to Lithuanian labour laws must be introduced: a) establish flexible definitions of telework and distance work, identify their distinctive features, determine relative legal regulatory directions, eliminate the separate distance work employment contract from the list of the types of employment contracts mentioned in the Lithuanian Labour Code and establish specific labour law rules applicable to the parties to an employment contract when a work function is performed by using information and communication technologies in a telework manner; b) establish clear regulations prohibiting employers from using video surveillance in the workplaces with the direct purpose of controlling the performance and quality of work; c) establish clear outcomes of legal liability in labour law

regulation concerning the misuses and abusive treatment of employees thus realising their fundamental human rights and freedoms in the electronic environment.

3. There is a real threat to constitutionally protected legal values; various violations of the rights are occurring depending on the purpose, nature and extent of the illegal usage of information and communication technologies at the workplace. Regarding the usage of information and communication technologies in the work environment, the protection of employee rights and freedoms often competes with and overlaps the guarantee of an employer's rights and legitimate interests. In the context of labour law the the following areas of legal regulation and protection which are mostly affected by the use of information and communication technologies at the workplace can be distinguished: a) implementation of an employee's right for respect for private life and their freedom of expression at various stages of the employment relationships while the employers monitor and control the workplace, their employees or the flows of information and communication in the work environment; b) realisation of the rights and obligations of the employment relations parties; c) subordination between the employment relations parties.
4. The research results revealed that one of the most important objectives of contemporary labour law which is to tackle and solve the competition or conflicts of interests of subjects of employment relationships by applying the regulatory protective mechanisms of individual and collective labour law, definitely persists in solving the problematic issues influenced by the use of information and communication technologies in the workplace. The realisation of personal human rights in the work environment and specific significant use of information and communication technologies at the workplace are changing the traditional borders of the subordination of the employment relationships. Depending on what the determinative impact of the information and communication technologies are, the more flexible should the legal regulation of the employment relationships be. However, this should be in parallel with maintaining coherence between imperative and dispositive legal regulatory methods as well as the legal protection of the rights and interests of the parties to the employment relations.
5. Accordingly the research found that informational and communicational safety at work is a derivative institute from a work safety category. The guarantee of

informational and communicational safety at the workplace has a direct interface with an employee's right to respect for private life in the informational context, which means his/her right to personal and specific data protection. The integrated legal regulation of personal data protection is an element of the implementation and protection of the developed right to respect for private life in the informational field. Consequently in dealing with problems on the use of information and communication technologies at the workplace, fundamental personal data protection principles should be applied. It is also necessary to introduce amendments to Lithuanian labour code concerning the protective rules of law on an employee's right for respect for private life and an employee's right to data protection as *de lege* guarantee and legal obligation of an employer to respect an employee's informational privacy.

6. In the collective labour law context the dual significance of the use of information and communication technologies in the professional environment has been determined as follows: a) the phenomenon is a factor of the development of social dialogue and is an instrument to elaborate social partnership; b) the use of information and communication technologies at the workplace is an object of the social dialogue. In the framework of Lithuanian labour law regulation any form of social dialogue might be applied for the purpose of reconciling different interests of the employment relationships covering the implementation of the employee's personal rights, freedoms and other collective interests. Although the Lithuanian labour law provides enough collective measures to balance the interests of the subjects of employment relationships, in practice it lacks the more active role of the social partners themselves in applying these legal instruments to reconcile their different needs. In view of the importance of possible negative legal consequences conditioned by the illegal use of information and communication technologies at the workplace, the specific obligations of an employer to consult with employee representatives on employees' privacy and freedom of expression issues in adopting internal local legislation must be established *de lege*. These obligations must describe the applicable company policies, procedures and conditions surrounding the use of information and communication technologies work equipment which belong to the employer for professional or other purposes. The obligations must also describe the obligations of employees, their workplace, the flow of information and

communication in the work environment, monitoring and control specifications, and finally it must be ensured that employees are familiarised with the obligations.

AUTHOR'S PUBLICATIONS RELATED TO THE SUBJECT OF THE DISSERTATION

1. TAMAŠAUSKAITĖ-JANICKĖ, Gintarė. Employee Monitoring in the Workplace: the Lithuanian Law Aspects. In ŚWIĄTKOWSKI, Andrzej Marian (ed.) *Studia z zakresu prawa pracy i polityki społecznej*. Kraków: Katedra Prawa Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytet Jagielloński, 2015, p. 447 – 464. ISSN 1429-9585.
2. TAMAŠAUSKAITĖ, Gintarė. Informacinių technologijų poveikis darbuotojo teisei į privatų gyvenimą. *Teisė*, 2013, t. 88, p. 195 – 210. ISSN 1392 – 1274.
3. TAMAŠAUSKAITĖ, Gintarė. Nuotolinio darbo teisinis reguliavimas. *Teisė*, 2013, t. 89, p. 189 – 204. ISSN 1392 – 1274.
4. TAMAŠAUSKAITĖ, Gintarė. *Convergentional Impact of Information Technologies on the Regulation of Employment Relationships*. Proceedings of the International conference of PhD Students and Young Researchers “The Interaction of National Legal Systems: Convergence or Divergence?”, 25th and 26th of April, 2013, Vilnius, pp. 331–338. ISBN 978-609-459-201-0.

PAPERS PRESENTED BY THE AUTHOR AT NATIONAL AND INTERNATIONAL CONFERENCES

Some of the dissertation findings have been presented by the author at international and national scientific conferences and other scientific events in Lithuania and other European Union Member States as follows:

1) National conference *Protection of Personal Data 2015: Cyber-Security, Processing and Protection of Special and Other Personal Data* (Lith. *Asmens duomenų apsauga 2015: kibernetinis saugumas, ypatingų ir kitų asmens duomenų tvarkymas bei apsauga*)/presentation in Lithuanian on the topic *Protection of an Employee's Personal Data and Privacy in the Electronic Work Environment* (Lith. *Darbuotojo asmens duomenų ir privatumo apsauga elektroninėje darbo aplinkoje*), 19 November 2015, Vilnius (Lithuania);

2) International conference *The Great Transformation of Work* organised by the Doctoral School in Human Capital Formation and Labour Relations (University of Bergamo) and Association for International and Comparative Studies in the field of Labour Law and Industrial Relations (ADAPT)/presentation in English on the topic *The Use of Information and Communication Technologies at the Global Workplace as a Factor of the Interaction of Different Legal Measures*, 6 and 7 November 2015, Bergamo (Italy);

3) 12th European Law Summer School *L'Europe à l'aune d'une nouvelle économique mondiale/Europa in der neuen Weltwirtschaft* (Eng. *Europe the Global Economy*) organised by Vilnius University Faculty of Law, the University of Johann Wolfgang Goethe University Frankfurt am Main and the University of Paris Ouest-Nanterre-La Défense/presentation in French on the topic *L'Influence convergente des nouvelles technologies de l'information et de la communication à la régulation juridique des relations de travail: l'exemple du télétravail* (Eng. *Convergent Impact of the New Information and Communication Technologies on the Regulation of Employment Relationships: the case of Telework*), 2 July 2015, Vilnius (Lithuania);

4) National conference *The Regulatory Changes of Privacy and Data Protection in the European Union* (Lith. *Privatumo ir asmens duomenų apsaugos teisinio reguliavimo pokyčiai Europos Sąjungoje*) organised by Vilnius University Faculty of Law/the presentation in Lithuanian on the topic *Interface between Electronic Communication at Work and Legal Protection of Personal Data* (Lith. *Elektroninės komunikacijos darbe ir asmens duomenų teisinės apsaugos sąsajos*), 28 April 2014, Vilnius (Lithuania);

5) National conference *Protection of Personal Data: the Benefits for a Person or Business?* (Lith. *Asmens duomenų apsauga: nauda žmogui ar verslui?*) organised by the Lithuanian Business Confederation/presentation in Lithuanian on the topic *Employee's Personal Data Protection at the Workplace* (Lith. *Darbuotojo asmens duomenų apsauga darbo vietoje*), 9 May 2013, Vilnius (Lithuania);

6) International conference of PhD Students and Young Researchers *The Interaction of National Legal Systems: Convergence or Divergence?*/presentation in English on the topic *Convergent Impact of Information Technologies on Regulation of Employment Relationships*, 25 April 2013, Vilnius (Lithuania);

7) National conference *Current Novelties and Problems on Employee Personal Data Processing and Disclosing the Data to Third Parties* (Lith. *Darbuotojų asmens duomenų tvarkymo bei duomenų teikimo tretiesiems asmenims aktualijos ir problematika*)/presentation in Lithuanian on the topic *Problematics and Solutions of the Employees' Personal Data Processing* (Lith. *Darbuotojų asmens duomenų tvarkymo problematika ir sprendimo būdai*), 31 May 2012, Vilnius (Lithuania);

8) Round table discussion together with Nancy University representatives and students of law at the Parliament of the Republic of Lithuania/presentation in French on the topic *Les technologies de l'information et de la communication (TIC) sur le lieu de travail – aspects du droit du travail lituanien* (Eng. *The Usage of Information and Communication Technologies at Workplace: Lithuanian Labour Law Issues*), 14 March 2011, Vilnius (Lithuania);

9) 7th European Law Summer School *La protection de la vie privée en Europe/Der Schutz der Privatheit in Europa* (Eng. *Protection of Private Life in Europe*) organised by Vilnius University Faculty of Law, the University of Johann Wolfgang Goethe University Frankfurt am Main and the University of Paris Ouest-Nanterre-La Défense/presentation in French the essential Lithuanian labour law issues on the use of information and communication technologies at workplace, 2010, Vilnius (Lithuania);

10) Participated in the international seminar for lawyers *What's Left of Your Privacy in 2010... Protecting Privacy Against Government and Employer* organised by *PROGRESS Lawyers Network*, 5 March 2010, Brussels (Belgium).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Gintarė Tamašauskaitė-Janickė was born on 12 February 1986 in Seirijai, Lithuania.

Education:

2009–2013: PhD candidate in Social Sciences at Private Law Department, Vilnius University Faculty of Law.

2004–2009: awarded a Master's degree in Law (Labour and Social Protection Law Specialization).

2007–2009: participated in the programme of French law and graduated from the French Law School held by Vilnius University and the University of Paris Ouest-Nanterre-La Défense.

2004: graduated with honours Seirijai Antanas Žmuidzinavičius Secondary School (Lithuania).

2004: Computer Literacy Attestation.

2004: participated in *Lithuanian Junior Achievement* programme *Economics and Business*.

2003: Kaunas University of Technology course *NGO Development*.

2003: Kaunas University of Technology course *Project Management*.

2003: Supplementary Education Certificate with honours of Lazdijai Art School (music field).

Professional, scientific and educational experiences:

2015–present: Editorial board member of the Association for International and Comparative Studies in the field of Labour Law and Industrial Relations *ADAPT International Bulletins* (ISSN 2281 – 4469).

2014–present: National correspondent of *The Comparative Labour and Social Security Law Review/Revue de droit comparé du travail et de la sécurité sociale* (ISSN 2262-9815, 2117-4350) published by COMPTRASEC, University Montesquieu-Bordeaux IV.

2013–present: Project Manager at the Scientific Research Centre of Vilnius University Law Faculty and Leading Coordinator of the French Law Centre at the Law Faculty of Vilnius University.

2010–present: Member of the Labour Law Institute at Vilnius University Law Faculty, Lithuanian National UNESCO's MOST Programme Committee Member (2012–2014).

2014–2015, the author suggested some recommendations for legal regulation in fields relative to the dissertation in the framework of the project *Lithuanian social model, covering employment, industrial relations and the improvement of the sustainability of social security, the creation*.

2013–2015: Coordinator of French Law School programme realised by Vilnius University and the University of Paris Ouest-Nanterre-La Défense.

2009–2015, the author used some of her research findings in her teaching at Vilnius University for the following lectures and seminars: *Labour Law, International and European Union, Introduction in Law, Labour and Social Security Law*.

2010–2012: Secretary-General (Head of the State budgetary institution) at the Lithuanian National Commission for UNESCO and 2008–2010: (Deputy Secretary-General – Jurisconsult).

2012: Grant of the Republic of France for doctoral studies and comparative research in law/internship at Paris Ouest-Nanterre-La Défense-University (France).

2008: Grant and internship at the Court of Justice of the European Communities, Luxembourg.

2008: Lawyer Assistant at the law firm *Grajauskas ir partneriai*.

2007: Legal Consultant at the Law Clinic of Vilnius University.

Gintarė Tamašauskaitė-Janickė participates in the *International Network of Doctoral Studies in Law*; she is a member of the Organisational Committees of scientific conferences at Vilnius University Law Faculty. She is also one of the composers of the electronic editions and collections of the materials of the international conference of PhD students and young researchers.

ACKNOWLEDGEMENTS

I would like to express my sincere thanks:

for priceless professional observations, openness to scientific discourse, continuous persistent manifold support to aim for the best professional results – Scientific Supervisor Prof. Dr. Tomas Davulis, Dean of the Vilnius University Law Faculty;

for consultative advice, academic communication and partnership during the preparation of the dissertation – Scientific Consultant Assoc. Prof. Dr. Daiva Petrylaitė, Private Law Department, Vilnius University Law Faculty;

for friendly academic collaboration, opportunities for comparative research and access to the laboratory and research facilities – University of Paris Ouest-Nanterre-La Défense and researchers of the Institute for Legal Research on Enterprises and Industrial Relations (IRERP);

for sharing experiences and education in the fundamental approach to the importance of comparative legal research – Prof. Dr. Jérôme Porta, University Montesquieu-Bordeaux IV;

for scientific visiting fellowship ensuring the research internship at the University of Paris Ouest-Nanterre-La Défense and new contacts for academic cooperation – the Republic of France and the Embassy of France in Lithuania;

for their interest and efforts to integrate scientific results by tackling contemporary problematic issues of personal data legal protection at the workplace – Dr. Algirdas Kunčinas, Director of the State Data Protection Inspectorate and Mrs. Rita Vaitkevičienė, Deputy Director of the State Data Protection Inspectorate;

for the opportunities to carry out the dissertation research – Alma Mater Vilnius University, and

and last but not least, for their most extraordinary support – my family, parents, relatives, friends and colleagues.

INFORMACINIŲ IR KOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PANAUDOJIMAS DARBO VIETOJE DARBO TEISĖS POŽIŪRIU (REZIUMĖ)

Informacinių ir komunikacinių technologijų atsiradimas, spartus jų tobulinimas bei pritaikymas praktikoje nuo 20 amžiaus paskutiniųjų dešimtmečių globaliai veikia visuomenės gyvenimą. Skaitmeninė telekomunikacija skatina viso pasaulio valstybes imtis struktūrinių socialinių ekonominių pertvarkymų, kurie darytų teigiamą poveikį visuomenės vystymuisi. Perėjimas iš gamybinės visuomenės modelio į žinių visuomenę sąlygoja poreikius įvertinti technologinių pokyčių poveikį teisiniam reguliavimui, numatyti reikalingas priemones įveikti naujus socialinius iššūkius ir užtikrinti socialinę pusiausvyrą tarp skirtingus interesus turinčių visuomeninių santykių dalyvių.

Technologinė revoliucija palietė beveik visas individo gyvenimo sritis. Informacinių ir komunikacinių technologijų pritaikomumas ženkliai palengvina įprastą žmogaus gyvenimo būdą ir darbo procesą. Įvairios elektroninės priemonės diegiamos ir aktyviai panaudojamos darbo vietose. Informacinės ir komunikacinės technologijos darbo santykiuose atlieka ir įrankio, ir komunikacinio tarpininko, ir netgi darbuotojo (fizinio asmens) pakeitimo funkcijas.

Lietuvos Statistikos departamento duomenimis⁴⁰, 2015 m. kompiuteriai ir internetas buvo naudojami visose gamybos ir paslaugų įmonėse, turinčiose dešimt ir daugiau darbuotojų. Mobilioju plačiajuosčiu ryšiu, tiekiamu mobiliojo (judriojo) ryšio operatorių tinklais, naudojosi 64,5 proc. įmonių. Mobilią interneto prieigą darbo reikalais taikė 13,6 proc. darbuotojų, 20 proc. įmonių savo turimose interneto svetainėse informavo apie laisvas darbo vietas arba užtikrino galimybę pateikti prašymą dėl darbo, 20,8 proc. įmonių teikė nuorodas į įmonės socialinius tinklus. Elektroninės socialinės žiniasklaidos priemonės darbo tikslais buvo naudojamos 41,6 proc. įmonių: 35,5 proc. įmonių turėjo paskyras socialiniuose tinkluose (pvz., *Facebook*), 14 proc. – platino informaciją keitimosi multimedijos turiniu svetainėse (pvz., *YouTube*, *Picassa*), 8,4 proc. įmonių turėjo tinklaraščių (pvz., *Twitter*), 11,6 proc. įmonių keitėsi žiniomis vikio priemonių pagrindu, 17,2 proc. įmonių naudojo socialinės žiniasklaidos priemones darbuotojų paieškai bei 20,4 proc. – keistis požiūriu, nuomone ar informacija įmonėje.

⁴⁰ Lietuvos statistikos departamentas. *Informacinės technologijos Lietuvoje*. Vilnius, 2015, p. 65. ISSN 2029-3615.

Taigi Lietuvos statistiniai duomenys patvirtina, kad informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimas profesinėje, užimtumo ir darbo srityse yra paplitęs reiškinys.

Mokslinio tyrimo aktualumas, naujumas ir reikšmė. Be minėtų bendrųjų informacinių technologijų skverbties veiksnių, informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje mokslinių tyrimų aktualumą lemia šiuolaikinė socialinė praktinė situacija ir reikmė įvertinti šį reiškinį Lietuvos darbo teisės požiūriu. 2010 m. spontaniškai ir kazuistiškai pakeitus Lietuvos Respublikos darbo kodekso 108, 115 straipsnius⁴¹, įtvirtinta nuotolinio darbo sutarties rūšis. Pažymėtina, kad per Lietuvos Respublikos darbo kodekso⁴² galiojimo dešimtmetį tai yra vienintelė akivaizdi nacionalinės darbo teisės modifikacija, kurią galima tiesiogiai susieti su informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimu darbo vietoje. Tokia situacija kelia klausimų, ar galiojanti Lietuvos darbo teisė yra pajėgi efektyviai spręsti teisinius problemas, atsirandančias dėl informacinių technologijų panaudojimo, ar yra realizuojamos darbo teisės funkcijos, ar realiai apsaugomi darbo santykių teisės ir teisėti interesai visose darbo santykių stadijose, kai stipriai veikiant globalizacijos ir technologiniams veiksniams plečiasi darbo jėgos ir kapitalo pasiskirstymas, peržengiant nacionalines valstybės sienas. Pažymėtina, kad informacinių technologijų panaudojimas darbo vietoje yra pasaulinio teisės mokslo diskurso ir praktikos dalykas. Nuo 20 a. pabaigos šia tematika besiformuojanti Europos Žmogaus Teisių Teismo doktrina yra nuolat vystoma⁴³. G. H. van Voss⁴⁴ pažymi, kad skaitmeninimo įtaka darbo santykių srityje atlieka vis svarbesnį vaidmenį, skatina politikų diskusijas dėl technologinio progreso poveikio darbo rinkos reguliavimui, technologijų diegimo atleidimo iš darbo procedūrose reguliavimo, darbuotojo teisės prašyti įprastą darbo vietą pakeisti nuotoliniu darbu ir pan. 2016 m. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos išplatintame

⁴¹ Lietuvos Respublikos darbo kodekso 76, 77, 80, 107, 108, 109, 115, 127, 147, 149, 150, 151, 202, 293, 294 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei kodekso papildymo 123¹ straipsniu įstatymas. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 81 – 4221.

⁴² Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 64 – 2569 (su pakeitimais ir papildymais).

⁴³ Pavyzdžiui, viename naujausių Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų konstatuota, kad darbuotojo privatumas nebuvo pažeistas dėl to, kad darbdavys patikrino darbuotojo naudotą asmeniniam susirašinėjimui *Yahoo Messenger* ir taikė drausminę atsakomybę už darbdavio suteikto interneto naudojimą pažeidžiant įmonės vidaus tvarką. Žr. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2016 m. sausio 12 d. sprendimas byloje *Bărbulescu v. Romania*, nr. 61496/08.

⁴⁴ VAN VOSS, Guus Heerma. *Rapport Principal sur les Évolutions Récentes aux Pays-Bas*. European Labour Law Network 8th Annual Legal Seminar: “Digitalisation et droit du travail” Proceedings, 26 – 27 novembre 2015, La Haye, Pays-Bas.

pranešime⁴⁵ pastebima, kad Lietuvoje darbdaviai vis dažniau pažeidžia darbuotojų teisę į asmens duomenų apsaugą, sulaukiama vis daugiau visuomenės reakcijų dėl kai kurių pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių pažeidimų darbovietėse, sąlygotų neteisėto vaizdo, elektroninės komunikacijos stebėjimo darbo vietoje ar kitokio netinkamo darbuotojo asmens duomenų tvarkymo. Taigi tyrimo tematika yra aktuali ir Lietuvos, ir Europos Sąjungos, ir tarptautiniu mastu, nes šiuolaikinėje globalioje darbo vietoje neišvengiamai tenka naudoti moderniausias technologijas, tačiau ne visais atvejais jų panaudojimo teisinis pagrindas ir ribos yra aiškūs.

Lietuvos darbo teisės mokslo kontekste informacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje mokslinio tyrimo tematika laikytina visiškai nauja ir originalia. Šio mokslinio tyrimo unikalumą lemia tai, kad jis yra pirmasis tokio tematinio pobūdžio bei aprėpties nacionalinis mokslinis tyrimas. Nors yra pavienių nacionalinio lygmens mokslinių tyrimų ar mokslinio diskurso pavyzdžių kai kuriais atskirais su tyrimu susijusiais klausimais, tačiau iki šiol Lietuvoje nėra nė vieno tokios apimties mokslinio tyrimo, kuriame detalai ir kompleksiškai būtų analizuotos informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje problemos darbo teisės požiūriu. Atkreiptinas dėmesys, jog informacinių technologijų panaudojimas savo prigimtimi yra informacijos ir technologijos mokslų srities kategorija, todėl šiam tyrimui būdingas tarpdisciplinškumas. Atliekant teisinį mokslinį vertinimą tam tikrais atvejais neišvengiamai pasitelkiami pastarųjų mokslų tyrimai ir mokslininkų įžvalgos.

Šiame darbe analizuojama darbo vietos samprata informacinėje visuomenėje, informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje specifinis poveikis, pasireiškiantis kėsanimusi į kai kurias pagrindines darbuotojo asmenines teises ir laisves (darbuotojo teisę į privataus gyvenimo gerbimą, darbuotojo teisę į asmens duomenų apsaugą, darbuotojo saviraiškos laisvę), taip pat pateikiami darbo santykių subjektų interesų dėl informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje derinimo pagal individualią ir kolektyvinę darbo teisę mechanizmai, jų integravimas į darbo teisės sistemą. Atlikto tyrimo rezultatai padės nustatyti, kurios su tyrimo objektu susijusios Lietuvos darbo teisės reguliavimo sritys yra stiprintinos ir

⁴⁵ 2016 m. gegužės 6 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pranešimas „Darbdaviai vis dažniau pažeidžia darbuotojų teisę į asmens duomenų apsaugą“. [interaktyvus] [Žiūrėta 2016 m. gegužės 6 d.]. Prieiga per internetą <<https://ada.lt/go.php/lit/VDAI-iplatino-praneima-spaudaiDarbdaviai-vis-dazniau-pazeidzia-darbuotoju-teise-i-asmens-duomenu-apsauga/996>>.

plėtotinos nacionaliniu lygiu, kokių vidinių teisinių priemonių turėtų imtis darbo sutarties šalys ir jų atstovai. Išsikelti mokslinio tyrimo uždaviniai lemia, kad šis tyrimas bus aktualus, naudingas ir teorine, ir praktine prasme plačiai teisininkų ir kitų socialinių ir tarpdisciplininių mokslų sričių atstovų auditorijai. Šis darbas turėtų pateikti atsakymų į iki šiol dar neišspręstus probleminius teisės klausimus, kuriais tiesiogiai suinteresuoti darbo santykių dalyviai, darbo teisinį reguliavimą nustatančių valstybės institucinio sektoriaus atstovai, teisėkūros subjektai, teisininkai praktikai, mokslininkai bei srities studentai. Tikimasi, kad šis darbas prisidės plėtojant šiuolaikinį Lietuvos darbo teisės mokslą.

Mokslinio tyrimo objektas (jo ribos), tikslas ir uždaviniai. Šio mokslinio darbo objektas yra individualių ir kolektyvinių darbo teisinių santykių, kai darbo vietoje naudojamos informacinės ir komunikacinės technologijos, teisinio reguliavimo problemos. Detaliai tiriama esminiai informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje daromos įtakos individualiosios ir kolektyvinės darbo teisės institutams atvejai, darbo teisės požiūriu analizuojami darbo vietos samprata informacinėje visuomenėje bei informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje specifinis poveikis, pasireiškiantis kėsinimusi į kai kurias darbuotojo asmenines teises ir laisves (darbuotojo teisę į privataus gyvenimo gerbimą, darbuotojo teisę į asmens duomenų apsaugą, darbuotojo saviraiškos laisvę), taip pat nagrinėjami darbo santykių subjektų interesų dėl informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje derinimo pagal individualią ir kolektyvinę darbo teisę mechanizmai, jų integracijos į darbo teisės sistemą klausimai. Dėl ribotos disertacijos apimties detaliai neanalizuojami informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje poveikio darbo saugos, fizinės ir psichinės sveikatos darbe, susiję profesinio ir šeiminio gyvenimo suderinamumo, psichologinio smurto elektroninėje darbo aplinkoje teisinio reguliavimo probleminiai aspektai. Pažymėtina, kad šis mokslinis tyrimas orientuotas į teisinio reguliavimo analizę pagal Lietuvos darbo teisę, tačiau, siekiant išbaigtumo atskleidžiant specifinę tyrimo problematiką, tam tikrais atvejais pateikiama ir kitų teisės šakų normomis reguliuojamų santykių analizės pavyzdžių. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje tam tikrais tyrimo klausimais stinga aiškaus reguliavimo ir mokslinio pagrindimo, tyrime palyginamai remiamasi užsienio valstybių (daugiausia Vakarų Europos valstybių, Skandinavijos, Jungtinių Amerikos Valstijų),

turinčių ilgametę ir konceptualiai pagrįstą analizuojamų klausimų sprendimo tradiciją, gerosios praktikos pavyzdžiais.

Šiame darbe keliamas **tikslas** yra sistemiškai, kompleksiškai išanalizuoti ir darbo teisės požiūriu įvertinti informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje teisinį reguliavimą Lietuvoje.

Atsižvelgiant į tyrimo tikslą, nustatomi šie mokslinio tyrimo uždaviniai:

1) išanalizuoti ir atskleisti informacinėje visuomenėje besiformuojančios darbo vietos, kurioje naudojamos informacinės ir komunikacinės technologijos, sampratą ir būdinguosius bruožus;

2) ištirti ir nustatyti teisinės apsaugos sritis, labiausiai paveikiamas informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje;

3) ištirti darbo santykių subjektų interesų kolizijos, kylančios dėl informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje, sprendimo būdus bei individualiosios ir kolektyvinės darbo teisės reguliavimo mechanizmus, taikytinus siekiant suderinti skirtingus darbo santykių subjektų interesus.

Ginamieji teiginiai yra šie:

1) informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimas darbo vietoje transformuojamai veikia Lietuvos darbo teisės sistemą;

2) informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje reiškinys lemia informacinėje visuomenėje besiformuojančių individualių ir kolektyvinių darbo teisinių santykių reguliavimo Lietuvoje, išlaikant pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių darbo kontekste bei tradicinių teisinių vertybių pagal darbo teisę apsaugą, poreikį;

3) informacinių ir komunikacinių priemonių panaudojimo darbo vietoje reiškinys yra vienas iš socialinį dialogą, darbo santykių savireguliaciją ir lankstumą skatinančių faktorių.

Tyrimų apžvalga. Nors Lietuvos Respublika atgavusi nepriklausomybę intensyviai ėmėsi kompiuterinio raštingumo vystymo priemonių bei informacinių technologijų plėtros įvairiose socialinio gyvenimo srityse skatinimo, tačiau informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje teisinė problematika moksliniu lygiu išsamiai nebuvo tyrinėjama.

Pirmosios knygos lietuvių kalba informacinių technologijų teisiniais klausimais *Informacinių technologijų teisė*⁴⁶ autoriai: M. Civilka, T. Lamanuskas, G. Osinaitė, D. Sauliūnas, D. Štītis, S. Toliušis, L. Ulevičius atkreipia dėmesį tik į interneto naudojimo darbo santykiuose sąlygotą verslo interesų ir darbuotojo privatumo sankirtos problemą. Kitoje Lietuvos teisės mokslininkų kolektyvinėje monografijoje pirmą kartą Lietuvoje išsamiai išanalizuoti vienos iš svarbiausių ir dinamiškiausių ekonominės veiklos sričių – elektroninių ryšių – bendrieji teisinio reguliavimo teoriniai ir praktiniai ypatumai⁴⁷. Įžvalgų apie darbuotojo privatumo apsaugos svarbą, kai darbo vietoje diegiamos informacinės technologijos, pateikia T. Bagdanskis ir P. Sartavičius⁴⁸, R. Vaitkevičienė⁴⁹. Šiuolaikinių darbo santykių tendencijas tiriantys mokslininkai: T. Bagdanskis, T. Davulis, R. Krasauskas, D. Petrylaitė, J. Usonis analizuoja individualių ir kolektyvinių darbo santykių reguliavimo modernizavimo bei lankstumo įtvirtinimo tendencijas, kurios yra susijusios su globalizacijos ir technologiniais veiksniais, Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimu Lietuvoje, bei atkreipia dėmesį į augantį jų poveikį darbuotojo privatumui⁵⁰.

2015 m. išleistoje L. Meškauskaitės monografijoje⁵¹ ir vienoje iš mokslo studijų⁵² aptariamas augantis Lietuvos visuomenės sąmoningumas teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą aktyviau ginti teisinėmis priemonėmis, akcentuojama visuomenės informavimo užtikrinimo derinimo su asmens privatumo garantijomis

⁴⁶ Žr. CIVILKA, Mindaugas; LAMANAUSKAS, Tomas; OSINAITĖ, Giedrė; *et al. Informacinių technologijų teisė*. Vilnius: NVO teisės institutas, 2004, p. 143 – 146. ISBN 9955-9744-0-0.

⁴⁷ Žr. CIVILKA, Mindaugas; JARUKAITIS, Irmantas; LAMANAUSKAS, Tomas; *et al. Elektroninių ryšių teisė*. Vilnius: Eugrimas, 2005, 386 p. ISBN 9955-501-81-2.

⁴⁸ Žr. BAGDANSKIS, Tomas; SARTATAVIČIUS, Paulius. Workplace Privacy: Different Views and Arising Issues. *Jurisprudencija*, 2012, nr. 19 (2), p. 697–713. ISSN 2029–2058.

⁴⁹ Žr. VAITKEVIČIENĖ, Rita. Darbuotojas taip pat turi teisę į privatumą. *Justitia*, 2008, nr. 2 (68), p. 51 – 66. ISSN 1392-5709.

⁵⁰ Žr. PETRYLAITĖ, Daiva; DAVULIS, Tomas; PETRYLAITĖ, Vida. *Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimas Lietuvos darbo teisėje*. Vilnius: Registrų centras, 2008, p. 382 – 393. ISBN 978-9955-30-043-4; KRASAUSKAS, Rytis. Kolektyvinių sutarčių normatyvinės sąlygos, susijusios su darbuotojų teisine padėtimi: *in favorem v in peius*. In DAVULIS, Tomas; PETRYLAITĖ, Daiva (eds.) *Darbo rinka XXI amžiuje: lankstumo ir saugumo paieškos*. Tarptautinės mokslinės konferencijos 2011 m. gegužės 12 – 14 d. straipsnių rinkinys. 2011. Vilnius: Standartų spaustuvė, 2011, p. 536 – 553. ISBN 978-9955-488-50-7; KRASAUSKAS, Rytis. Kai kurie kolektyvinio sutartinio darbo santykių teisinio reguliavimo skatinimo probleminiai aspektai. *Jurisprudencija*, 2011, nr. 18 (2), p. 613– 630. ISSN 1392-6195; KRASAUSKAS, Rytis. Kolektyvinio sutartinio teisinio reguliavimo skatinimas Lietuvoje: kai kurių darbo kodekso nuostatų analizė teisės taikymo aspektu. *Jurisprudencija*, 2008, nr. 1 (103), p. 37– 45. ISSN 1392-6195; USONIS, Justinas; BAGDANSKIS, Tomas. Dispozityvumo įgyvendinimas Lietuvos darbo teisėje. *Socialinių mokslų studijos*, 2011, 3(2), p. 575–593. ISSN 2029–2244 ir kt.

⁵¹ Žr. MEŠKAUSKAITĖ, Liudvika. *Teisė į privatumą gyvenimą*. Vilnius: Registrų centras, 2015, 336 p. ISBN 978-9955-301-78-3.

⁵² Žr. MEŠKAUSKAITĖ, Liudvika. *Teisės į privatumą gynimas: teorija ir praktika*. In ABRAMAVIČIUS, Armanas *et al. Asmens teisių gynimas: problemos ir sprendimai: mokslo studija*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 352 – 383. ISBN 9789955196945.

svarba, globalizacijos ir technologijų įtaka, atskleidžiami Lietuvos teisės moksle mažiau tyrinėti šios konstitucinės teisės probleminiai aspektai, tačiau darbo santykių sritis netyrinėjama. Šiame darbe taip pat labai svarbios I. Petraitytės⁵³ mokslinės išvalgos bendraisiais asmens duomenų teisinės apsaugos klausimais.

Žymiai daugiau ir gerokai anksčiau palyginti su Lietuva atliktų mokslinių tyrimų informacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje klausimais aptinkama užsienyje. Prancūzijoje jau ne vieną dešimtmetį vystoma darbuotojo privataus gyvenimo apsaugos, kai naudojamos informacinės technologijos, koncepcija. Paminėtini vieni pirmųjų tyrimų, atliktų J. Rivero, A. Supiot, R. J. Tour, Ph. Waquet⁵⁴. Ypač daug aktualių mokslinių išvalgų informacinių technologijų poveikio darbo santykių teisiniam reguliavimui tema pateikiama J. E. Ray bei šiuolaikinius darbo santykius tiriančio Belgijos mokslininko R. Blanpain darbuose. Paminėtina R. Blanpain ir M. Van Gestel monografija⁵⁵ apie elektroninio pašto naudojimą bei intraneto ir interneto stebėseną yra svarbus tyrimo šaltinis, atskleidžiantis kontraversinius teisinio reguliavimo bei praktinio jo taikymo probleminius aspektus, taip pat pateikiantis konkrečių įmonėse taikomų interneto naudojimo politikos, praktikos kodeksų, rekomendacijų pavyzdžių bei analizuojantis darbdavių ir darbuotojų atstovaujамųjų organizacijų vaidmenį. S. Wallach mokslo darbai tiesiogiai siejasi su tiriamą tema.

Darbuotojo privatumo ir asmens duomenų teisinės apsaugos darbo santykių kontekste ypatumus palyginamai tiria J. D. R. Craig⁵⁶, M. Freedland⁵⁷,

⁵³ Žr. PETRAITYTĖ, Ilona. Asmens duomenų apsauga ir teisė į privatų gyvenimą. *Teisė*, 2011, nr. 80, p. 163 – 174; PETRAITYTĖ, Ilona. Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje. *Teisė*, 2011, nr. 79, p. 125 – 136. ISSN 1392-1274.

⁵⁴ TOUR, Jean Richard. *Étude sur la jurisprudence récente de la Chambre sociale de la Cour de cassation*. [interaktyvus] [Žiūrėta 2012 m. lapkričio 28 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.courdecassation.fr/publications_cour_26/rapport_annuel_36/rapport_1999_91/etudes_documents_93/jean_richard_5796.html>; WAQUET, Philippe. Vie professionnelle et vie personnelle du salarié. *Cahier Sociaux du Barreau de Paris*, 1994, N. 64, p. 289 ir kt.

⁵⁵ Žr. BLANPAIN, Roger; VAN GESTEL, Marc. *Use and Monitoring of E-mail, Intranet and Internet Facilities at Work: Law and Practice*. The Netherlands: Kluwer Law International, 2004, 320 p. ISBN 9041122664.

⁵⁶ Žr. CRAIG, J. D. R. *Privacy and Employment Law*. Oxford / Portland, Oregon: Hart Publishing, 1999, p. 355 – 356. In O'ROURKE, Anne; PYMAN, Amanda; TEICHER, Julian. The right to privacy and the conceptualisation of the person in the workplace : a comparative examination of EU, US and Australian approaches. *The International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, Volume 23/2, 2007, p. 162. ISSN 0952-617X.

⁵⁷ Žr. FREEDLAND, Mark. *Data protection and employment in the European Union: An Analytical Study of the Employment Relationship in the EU and its Member States*. Oxford: 1999, 51 p.

F. Ferreti⁵⁸, M. W. M. Finkin⁵⁹, A. O'Rourke, A. Pyman, J. Teicher⁶⁰, Ph. Waquet⁶¹ ir kt.

Darbuotojo privatumo bei darbdavio interesų apsaugą, kai naudojamos informacinės technologijos darbo vietoje, analizuoja C. Faleri⁶², C. L. Huth⁶³, N. E. Muenchinger⁶⁴, M. B. C. Rubert⁶⁵, L. Mitrou, M. Karyda⁶⁶, J. M. Stanton, E. M. Weiss⁶⁷, M. Taylor, J. Haggerty, D. Gresty⁶⁸, N. Lugaresi⁶⁹ ir kt. M. Hart⁷⁰ nagrinėja įmonės atsakomybės, kylančios dėl darbuotojo netinkamo interneto ir elektroninio pašto naudojimo, rizikos sumažinimo galimybes.

Saviraiškos laisvės įgyvendinimo elektroninėje darbo aplinkoje bei socialiniuose tinkluose teisiniai klausimai analizuojami M. Stefko⁷¹, S. Hennette-

⁵⁸ Žr. FERRETTI, Federico. A European Perspective on Data Processing Consent through the Reconceptualization of European Data Protection's Looking Glass after the Lisbon Treaty: Taking Rights Seriously. *European Review of Private Law*, 2012, Volume 20/2, p. 473 – 506. ISSN 0928-9801.

⁵⁹ Žr. FINKIN, Matthew W. Menschenbild: the Conception of the Employee as a Person in Western Law. *Comparative Labor Law and Policy Journal*, 2002, no. 23 (4), p. 577 – 638. ISSN 1095-6654.

⁶⁰ O'ROURKE, Anne; PYMAN, Amanda; TEICHER, Julian. The right to privacy and the conceptualisation of the person in the workplace: a comparative examination of EU, US and Australian approaches. *The International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, Volume 23/2, 2007, p. 161 – 162. ISSN 0952-617X.

⁶¹ Žr. WAQUET, Philippe. Vie professionnelle et vie personnelle du salarié. *Cahier Sociaux du Barreau de Paris*, 1994, N. 64, p. 289; WAQUET, Philippe. L'entreprise et les libertés du salarié : du salarié citoyen au citoyen-salarié. Éd. *Liaisons*, coll. «Droit vivant», septembre 2003, p. 120. In RAY, Jean-Emmanuel. Temps professionnel et temps personnels. *Droit social*, 2004. N.1, p. 58 – 69. ISSN 0012-6438; WAQUET, Philippe. La vie personnelle du salarié. *Droit social*, 2004. N. 1, p. 23 – 29. ISSN 0012-6438.

⁶² Žr. FALERI, Claudia. Information Technology and Workers' Privacy: Public and Private Regulations. *Comparative Labor Law and Policy Journal*, 2002, no. 23 (4), p. 517 – 526. In JEFFERY, Mark. Information technology and workers' privacy: introduction. *Comparative Labor Law and Policy Journal*, 2002, no. 23 (4), p. 251 – 279. [interaktyvus] [Žiūrėta 2015 m. sausio 15 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.uoc.edu/dt/20225/index.html>>. [interaktyvus] [Žiūrėta 2015 m. sausio 15 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.uoc.edu/dt/20225/index.html>>.

⁶³ Žr. HUTH, Carly L. The Insider Threat and Employee Privacy: An Overview of Recent Case Law. *Computer Law and Security Review*, 2013, Volume 29, p. 368 – 381. ISSN 0267-3649.

⁶⁴ Žr. MUENCHINGER, Nancy E. Electronic Workplace Privacy in France. *Computer Law and Security Review*, 2002, Volume 18, p. 421 – 426. ISSN 0267-3649.

⁶⁵ Žr. RUBERT, Maria Belen Cardona. Workers' Privacy and the Power of Employer Control in Spain. *The International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, 2000, Volume 16/4, p. 349 – 358. ISSN 0952-617X.

⁶⁶ Žr. MITROU, Lilian; KARYDA, Maria. Employees' Privacy vs. Employers' Security: Can They Be Balanced? *Telematics and Informatics*, 2006, Volume 23, p. 164 – 178. ISSN 0736-5853.

⁶⁷ Žr. STANTON, Jeffrey M.; WEISS, E. M. Electronic Monitoring in Their Own Words: an Exploratory Study of Employees' Experiences with New Types of Surveillance. *Computers in Human Behavior*, 2000, Volume 16, p. 423 – 440. ISSN 0747-5632.

⁶⁸ Žr. TAYLOR, M.; HAGGERTY, J.; GRESTDY, D. The Legal Aspects of Corporate E-mail investigations. *Computer Law and Security Review*, 2009, Volume 25, p. 372 – 376. ISSN: 0267-3649.

⁶⁹ LUGARESI, Nicola. Electronic Privacy in the Workplace: Transparency and Responsibility. *International Review of Law, Computers and Technology*, 2010, Volume 24, no. 2, p. 163 – 173. ISSN 1360-0869.

⁷⁰ Žr. HART, Michael. Corporate Liability for Employee Use of the Internet and E-mail: Steps to Take to Reduce the Risks. *Computer Law and Security Review*, 1998, Volume 14 (2), p. 223 – 231. ISSN 0267-3649.

⁷¹ Žr. STEFKO, Martin. La liberté d'expression de l'employeur et les réseaux sociaux en République Tchèque, en Pologne et en Slovaquie. *Revue de Droit Comparé du Travail et de la Sécurité Sociale*, 2014, N. 2, p. 107 – 112. ISSN 2117-4350.

Vaucher, D. Roman⁷², J. M. Chonnier⁷³, A. Fiorentino⁷⁴, A. Grosjean⁷⁵ ir kt. darbuose. Lietuvos autoriai, pavyzdžiui, M. Lankauskas⁷⁶, M. Mulevičius, S. Zaksaitė⁷⁷, S. Arlauskas⁷⁸, K. Jovaišas⁷⁹ ir kt. daugiausia tyrę saviraiškos laisvės realizavimo bendruosius klausimus, bet ne jos įgyvendinimo darbo santykiuose problematiką.

Šiame tyrime remiamasi moksliniais rezultatais, pristatytais mokslo publikacijose, išleistose pripažintuose nacionaliniuose ir tarptautiniuose teisės bei tarpdiscipliniuose periodiniuose recenzuojamuose mokslo žurnaluose, kurių dalis yra reitinguojama prestižiniuose geriausių pasaulinio lygio mokslo žurnalų sąrašuose, pavyzdžiui, *Scopus*.

Taip pat didelę reikšmę tyrimui turėjo Europos Žmogaus Teisių Teismo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo doktrina, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio bei kitų Lietuvos ir užsienio teismų praktika, patariamasis Direktyvos 95/46/EB 29 Darbo grupės nuomonės. Tyrime analizuoti tarptautiniai, Europos Sąjungos bei nacionaliniai pozityviosios teisės aktai – su pakeitimais ir papildymais, galiojusiais iki 2015 m. sausio 1 d. Atsižvelgiant į kai kurių teisės aktų pakeitimų reikšmingumą tyrimui kai kuriais atvejais remiamasi vėlesniais negu 2015 m. sausio 1 d. datuojamais šaltiniais.

Mokslinio tyrimo metodologija. Atliekant informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje darbo teisės teoriniu ir praktiniu požiūriais tyrimą buvo taikyti įvairūs mokslinio tyrimo metodai: loginės analizės, sisteminės

⁷² Žr. HENNETTE-VAUCHEZ, Stéphanie; ROMAN, Diane. *Droits de l'Homme et libertés fondamentales*. Paris: Éditions Dalloz, 2013, 743 p. ISBN 978-2-247-12735-1.

⁷³ Žr. CHONNIER, Jean-Marc. Internet et le droit d'expression des salariés. *Lamy*, N. 1507, p. 4.

⁷⁴ Žr. FIORENTINO, Allison. L'utilisation par le salarié des réseaux sociaux : l'abus de liberté d'expression nuit à l'emploi. *Revue de Droit Comparé du Travail et de la Sécurité Sociale*, 2014, N. 2, p. 88 – 95. ISSN 2117-4350.

⁷⁵ Žr. GROSJEAN, Alain. La liberté d'expression dans la relation de travail et les nouvelles technologies de l'information, *56th UIA Conference Droits de l'homme numérique*, 31 Octobre – 4 Novembre 2012, Dresde, Allemagne.

⁷⁶ Žr. LANKAUSKAS, Mindaugas. Balansavimas tarp teisės į privatumą ir saviraiškos laisvės Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje. *Teisės problemos*, 2007, nr. 2 (56) p. 103 – 131. ISSN 1392-1592.

⁷⁷ Žr. LANKAUSKAS, Mindaugas; MULEVIČIUS, Matas; ZAKSAITĖ, Salomėja. *Teisės į privatumą, minties, sąžinės, religijos laisvę ir saviraišką užtikrinimo problemos*. Vilnius: Lietuvos teisės institutas, 2013, 50 p. ISBN 978-9986-704-18-8. [interaktyvus] [Žiūrėta 2015 m. liepos 8 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.teise.org/data/Teises_i_privatuma_uztikrinimo_problemos.pdf>.

⁷⁸ Žr. ARLAUSKAS, Saulius. Žodžio (saviraiškos) laisvės teisės moralinės ribos. *Jurisprudencija*, 2001, t. 19(11), p. 141 – 160. ISSN 1392-6195.

⁷⁹ Žr. JOVAIŠAS, Karolis. Žodžio laisvė: problemos ir paradoksai. *Teisės problemos*, 2007, nr. 3 (57), p. 5 – 42. ISSN 1392 – 1592.

analizės, sintezės, lyginamasis, istorinis, lingvistinis, teleologinis, statistinis – matematinis, dedukcinis.

Loginės analizės, sisteminės analizės ir sintezės tyrimo metodai taikyti viso tyrimo metu. Remiantis jais nuosekliai tirti darbo vietos ypatumai ir darbo vietos sampratos informacinėje visuomenėje būdingieji bruožai, informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje sąlygoti darbuotojo teisės į privataus gyvenimo gerbimą, darbuotojo teisės į asmens duomenų apsaugą, darbuotojo saviraiškos laisvės pažeidimų atvejai, susiję teisinio reglamentavimo, teisės normų taikymo ir aiškinimo pavyzdžiai, darbo santykių subjektų interesų dėl informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje derinimo pagal individualią ir kolektyvinę darbo teisę mechanizmai ir jų integracijos į darbo teisės sistemą teoriniai ir praktiniai modeliai, sistemiškai analizuoti mokslinės literatūros, teisės doktrinos ir kiti šaltiniai (tarptautiniai, Europos Sąjungos, nacionaliniai ir užsienio valstybių norminiai teisės aktai, jų parengiamoji medžiaga, teismų praktika, informaciniai ir statistiniai duomenys). Šių metodų naudojimas leido struktūriškai jungti argumentus, grupuoti nagrinėjamas problemas ir jų sprendimo būdus, suformuoti tyrimo koncepciją, įvykdyti išsikeltus tyrimo uždavinius ir parengti galutines išvadas.

Gautiems apibendrinamiesiems tyrimo rezultatams pritaikyti formuojant rekomendacinius teisinio reguliavimo pagal Lietuvos darbo teisę pasiūlymus, formuluojant informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje sąlygotas naujas teises definicijas (pavyzdžiui, teledarbo, nuotolinio darbo, informacinės ir komunikacinės saugos darbo vietoje ir kt.) be minėtų loginės analizės, sisteminės analizės ir sintezės metodų, darbe aktyviai naudotas lingvistinis metodas. Lingvistinis metodas buvo reikšmingas atskleidžiant teisės sąvokų turinį, tiriant darbo teisės terminijos naujadarus.

Kai kuriais tyrimo klausimais stingant aiškaus Lietuvos reguliavimo ir mokslinio pagrindimo, tyrimui buvo reikšmingas lyginamojo metodo naudojimas, leidęs palyginamai pažinti Jungtinių Amerikos Valstijų, Skandinavijos, Vakarų Europos ir kitų užsienio valstybių šiame darbe aktualių klausimų sprendimo patirtį, mokslininkų įžvalgas ir teisės mokslo rezultatus, teorinius ir praktinius teisinio reguliavimo taikymo pavyzdžius; taip pat palyginant galiojantį ir netekusį galios teisinį reguliavimą, teisės

aktų projektus, išskiriant tyrimui svarbius analizuojamų elementų panašumus ir skirtumus.

Atsižvelgiant į darbo tematikos naujumą, svarbų vaidmenį tyrimui turėjo istorinis tyrimo metodas. Jis taikytas siekiant atskleisti informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje teisinio reguliavimo raidą, darbo vietos sampratos informacinėje visuomenėje pokyčių tendencijas, naujų su tyrimo tematika tiesiogiai susijusių reiškinių formavimosi prielaidas.

Istorinio metodo taikymą šiame darbe papildė statistinio – matematinio metodo naudojimas. Statistinis – matematinis metodas ženkliai prisidėjo tyrimo argumentus iliustruojant ir pagrindžiant reikšmingų statistikos duomenų vertinimu, atliekant prognostinius skaičiavimus.

Teleologinis tyrimo metodas šiame darbe taikytas, nustatant teisinių kategorijų tikslus ir paskirtį, tiriant informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje teisinio reguliavimo tikslingumą.

Dedukcinis tyrimo metodas buvo panaudotas tiriant bendrojo teisinio reguliavimo normų taikymo specifiniams darbo teisiniams santykiams, kai naudojamos informacinės ir komunikacinės technologijos darbo vietoje, reguliuoti atvejus, pavyzdžiui, analizuojant pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių darbo santykiuose, kai naudojamos informacinės ir komunikacinės technologijos, darbuotojo asmens duomenų elektroninėje darbo aplinkoje teisinės apsaugos įgyvendinimo ir pan. klausimus.

Mokslinio tyrimo darbo struktūra. Šį mokslinio tyrimo darbą sudaro turinys, įvadas, trys dėstymo dalys, išvados, cituojamos literatūros sąrašas, priede pateikiami grafiškai pavaizduoti kai kurie susisteminti, apibendrinti tyrime naudoti duomenys bei Autorės mokslinių publikacijų disertacijos tema sąrašas.

Pirmojoje dėstymo dalyje analizuojama darbo vietos samprata informacinėje visuomenėje, atskleidžiami pagrindiniai jos būdingieji bruožai, atskirai aptariami darbo vietos apibrėžimo ir darbo vietos nustatymo teledarbo atveju ypatumai. Antrojoje dėstymo dalyje detalai tiriama esminis informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje poveikis, pasireiškiantis kėsinimusi į labiausiai veikiamą teisinės apsaugos sritį, t. y. darbuotojo teisę į privataus gyvenimo gerbimą, darbuotojo teisę į asmens duomenų apsaugą bei darbuotojo saviraiškos laisvę. Išsamiai analizuojami darbuotojo teisės į privatą gyvenimą ir darbuotojo saviraiškos laisvės realizavimo

elektroninėje darbo aplinkoje pažeidimai, nulemti neteisėto darbdavio vykdomo informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje, vykdant darbo vietas, darbuotojo, informacijos ir komunikacijos darbo vietoje stebėsenos ir kontrolės veiksmus, bei tiriami darbuotojo piktnaudžiavimo savo asmeninėmis teisėmis atvejai. Trečiojoje dėstymo dalyje tiriami ir išskiriami darbo santykių subjektų interesų dėl informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje derinimo pagal individualią ir kolektyvinę darbo teisę mechanizmai, analizuojamos jų integracijos į Lietuvos darbo teisės sistemą problematika bei aptariamos rekomendacinės galimybės. Pagrindiniai atlikto mokslinio tyrimo rezultatai pristatomi detaliose išvadose.

IŠVADOS

1. Svarbiausių informacinėje visuomenėje kuriamos darbo vietos ypatumų *de lege* neišskyrimas yra Lietuvos darbo teisės spraga. Darbo teisės mokslas nepateikia vienintelės interpretacijos, kaip turi būti apibrėžta / suprantama šiuolaikinė informacinei visuomenei būdinga darbo vieta. Funkciniu požiūriu tradicinė darbo vieta ir darbo vieta, kuri yra kompiuterizuota arba visiškai ar iš dalies perkelta į skaitmeninę erdvę, skiriasi. Informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje būdai ir mastas atlieka esminį vaidmenį identifikuojant specifinius teledarbo teisinius santykius, juos atibojant nuo įprastų ir nuotolinių darbo teisinių santykių. Šiame darbe išskirti pagrindiniai informacinės visuomenės laikotarpiu besiformuojančios darbo vietos sampratą transformuojamai veikiančios reiškiniai: a) intensyvus informacinių technologijų panaudojimas darbo aplinkoje *per se*; b) informacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje nulemta darbo aplinkos, darbuotojo, informacijos ir komunikacijos darbo vietoje stebėsenos bei kontrolė.
2. Disertacinio tyrimo rezultatai atskleidė, kad Lietuvos darbo teisėje trūksta kompleksinio ir konceptualaus tarpdisciplinio požiūrio į informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje klausimų teisinį reguliavimą. Lietuvos darbo įstatymuose yra būtina: a) įtvirtinti lanksčias nuotolinio darbo ir teledarbo definicijas, jų skiriamuosius požymius, nustatyti pagrindines teisinio reguliavimo kryptis, panaikinti nuotolinio darbo sutarties kaip atskiros darbo sutarties rūšies išskyrimą, numatyti specialiąsias darbo teisės normas, taikytinas darbo

sutarties šalims, kai darbo funkcijai atlikti pasitelkiamas nuotolinis darbas arba teledarbas; b) įtvirtinti aišką draudimą darbdaviui vykdyti vaizdo stebėjimą darbo vietoje, turint tiesioginį tikslą kontroliuoti darbuotojo darbo kokybę ir apimtis; c) numatyti aiškias teisinės pasekmes pagal darbo teisę už darbuotojo piktnaudžiavimą saviraiškos laisve darbo vietoje ir kitas susijusias neteisėtas veiklas elektroninėje erdvėje.

3. Reali grėsmė konstituciškai saugomoms teisinėms vertybėms kyla ir įvairių teisių pažeidimų atsiranda priklausomai nuo neteisėto informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje krypties, pobūdžio ir masto. Dėl informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo aplinkoje darbuotojo teisių ir laisvių apsauga dažnai konkuruoja ir susikerta su darbdavio teisių ir teisėtų interesų užtikrinimu. Darbo teisės kontekste išskirtinos tokios teisinio reguliavimo ir teisinės apsaugos sritys, kurias labiausiai veikia informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimas darbo vietoje: a) darbuotojo teisės į privataus gyvenimo gerbimą ir darbuotojo saviraiškos laisvės įgyvendinimas įvairiose darbo santykių stadijose, kai darbdavys vykdo darbo vietos stebėseną ir kontrolę, atlieka darbuotojo stebėseną ir kontrolę ar taiko informacijos ir komunikacijos darbo vietoje stebėseną ir kontrolę; b) darbo sutarties šalių teisių ir pareigų realizavimas; c) darbo sutarties šalių tarpusavio subordinacija.
4. Šio tiriamojo darbo rezultatai parodė, kad vienas svarbiausių šiuolaikinei darbo teisei tenkančių uždavinių – darbo santykių subjektų interesų konkurencijos sprendimas ar jų kolizijos šalinimas, taikant individualiosios ir kolektyvinės darbo teisės reguliavimo apsauginius mechanizmus, pažeistų teisių gynimo būdus – išlieka sprendžiant problemas dėl informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje. Asmeninių žmogaus teisių realizavimas darbo aplinkoje, informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimui darbo vietoje atliekant reikšmingą vaidmenį, keičia nusistovėjusias subordinacijos darbo teisiniuose santykiuose ribas. Informacinėms ir komunikacinėms technologijoms determinuojančiai veikiant darbo santykius, reikalingas lankstesnis darbo santykių reguliavimas, tačiau išlaikant imperatyvaus ir dispozityvaus teisinio reguliavimo metodų dermę ir apsaugant darbo sutarties šalių teises ir interesus.

5. Nustatyta, kad informacinė ir komunikacinė sauga darbo vietoje yra išvestinė darbo saugos kategorija. Informacinės ir komunikacinės saugos darbo vietoje užtikrinimas turi tiesioginę sąsają su darbuotojo teisės į privatumą garantija informaciniame kontekste, t. y. jo teise į asmens ir ypatingų asmens duomenų apsaugą. Kompleksinis asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas yra evoliucionavusios teisės į privatų gyvenimą informacijos srityje įgyvendinimo ir gynimo srities elementas, todėl sprendžiant dėl informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje yra būtina paisyti asmens duomenų teisinės apsaugos principų bei Lietuvos Respublikos darbo kodeksą papildyti darbuotojo teisę į asmens duomenų apsaugą ir teisę į darbuotojo privataus gyvenimo apsaugą užtikrinančiomis teisės normomis, kurios *de lege* įpareigotų darbdavį gerbti darbuotojo informacinį privatumą.
6. Kolektyvinės darbo teisės kontekste nustatyta duali informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo profesinėje aplinkoje reikšmė: a) reiškinytis yra socialinės partnerystės vystymo veiksnys ir įrankis, padedantis plėtoti socialinį dialogą; b) informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimas darbo vietoje yra socialinio dialogo objektas. Lietuvos darbo teisės reguliavimo rėmuose per bet kurią socialinio dialogo formą gali būti derinami skirtingi darbo santykių subjektų interesai dėl informacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje, apimantys darbuotojo asmeninių teisių bei laisvių ir kitų kolektyvinių interesų įgyvendinimo sritis. Nors Lietuvos darbo teisė numato pakankamai kolektyvinių darbuotojų ir darbdavių interesų derinimo teisinių instrumentų, tačiau praktikoje pasigendama aktyvesnio socialinių partnerių vaidmens juos panaudojant tarpusavio skirtingų poreikių suderinimui. Atsižvelgiant į galimų neigiamų teisinių pasekmių dėl neteisėto informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje reikšmingumą, būtina *de lege* įtvirtinti specifines darbdavio pareigas konsultuotis su darbuotojų atstovais darbuotojo privatumo ir saviraiškos laisvės kontekste priimant vidinius teisės aktus, detalizuojančius informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo bei darbo vietos, darbuotojų, informacijos ir komunikacijos darbo vietoje stebėsenos ir kontrolės konkrečioje įmonėje taikomą politiką, tvarką, darbdaviui priklausančių darbo priemonių panaudojimo darbo reikmėms ar naudojimo kitais tikslais sąlygas, bei supažindinti darbuotoją su tokio pobūdžio lokaliniais teisės aktais.

AUTORĖS MOKSLINIŲ PUBLIKACIJŲ DISERTACIJOS TEMA SĄRAŠAS

1. TAMAŠAUSKAITĖ-JANICKĖ, Gintarė. Employees' Monitoring in the Workplace: the Lithuanian Law Aspects. In ŚWIĄTKOWSKI, Andrzej Marian (ed.) *Studia z zakresu prawa pracy i polityki społecznej*. Kraków: Katedra Prawa Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytet Jagielloński, 2015, p. 447 – 464. ISSN 1429-9585.
2. TAMAŠAUSKAITĖ, Gintarė. Informacinių technologijų poveikis darbuotojo teisei į privatų gyvenimą. *Teisė*, 2013, t. 88, p. 195 – 210. ISSN 1392 – 1274.
3. TAMAŠAUSKAITĖ, Gintarė. Nuotolinio darbo teisinis reguliavimas. *Teisė*, 2013, t. 89, p. 189 – 204. ISSN 1392 – 1274.
4. TAMAŠAUSKAITĖ, Gintarė. Convergentional Impact of Information Technologies on Regulation of Employment Relationships, Tarptautinės doktorantų ir jaunųjų teisėtyrininkų konferencijos: „Nacionalinių teisės sistemų sąveika: konvergencija ar divergencija?“ medžiaga, 2013 m. balandžio 25 – 26 d., Vilnius, p. 331 – 338. ISBN 978-609-459-201-0.

AUTORĖS PRANEŠIMAI, PRISTATYTI NACIONALINĖSE IR TARPTAUTINĖSE KONFERENCIJOSE

Disertacijos tyrimų tarpiniai rezultatai buvo pristatyti nacionalinėse ir tarptautinėse mokslinėse konferencijose ir kituose mokslo renginiuose, vykusiuose Lietuvoje bei kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse:

1) 2015 m. lapkričio 19 d. Vilniuje (Lietuvoje) vykusioje nacionalinėje konferencijoje *Asmens duomenų apsauga 2015: kibernetinis saugumas, ypatingų ir kitų asmens duomenų tvarkymas bei apsauga* pristatytas mokslinis pranešimas *Darbuotojo asmens duomenų ir privatumo apsauga elektroninėje darbo aplinkoje*;

2) 2015 m. lapkričio 6 – 7 d. Bergame (Italijoje) vykusioje tarptautinėje konferencijoje *The Great Transformation of Work* (liet. *Didžioji darbo transformacija*), organizuotoje Bergamo universiteto Žmogiškųjų išteklių formavimo ir darbo santykių doktorantūros mokyklos bei Darbo teisės ir gamybinių santykių tarptautinių ir

lyginamųjų studijų asociacijos (ADAPT), pristatytas mokslinis pranešimas anglų kalba *The Use of Information and Communication Technologies at Global Workplace as a Factor of the Interaction of Different Legal Measures* (liet. *Informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimas globalioje darbo vietoje kaip skirtingų teisinio reguliavimo priemonių sąveikos faktorius*);

3) 2015 m. liepos 2 d. Vilniuje (Lietuvoje) vykusioje 12-ojoje Europos teisės vasaros mokykloje *L'Europe à l'aune d'une nouvelle économie mondiale / Europa in der neuen Weltwirtschaft* (liet. *Europa globalioje ekonomikoje*), organizuotoje Vilniaus universiteto, Vokietijos Frankfurto prie Maino, Paryžiaus Ouest – Nanterre La Défense universitetų, pristatytas mokslinis pranešimas prancūzų kalba *L'Influence convergente des nouvelles technologies de l'information et de la communication à la régulation juridique des relations de travail: l'exemple du télétravail* (liet. *Konvergencinis informacinių ir komunikacinių technologijų poveikis darbo santykių teisiniam reguliavimui teledarbo atveju*);

4) 2014 m. balandžio 28 d. Vilniuje (Lietuvoje) pristatytas mokslinis pranešimas lietuvių kalba *Elektroninės komunikacijos darbe ir asmens duomenų teisinės apsaugos sąsajos* Vilniaus universiteto Teisės fakulteto renginių ciklo *Europos Sąjungos teisės savaitė* nacionalinėje konferencijoje *Privatumo ir asmens duomenų apsaugos teisinio reguliavimo pokyčiai Europos Sąjungoje*;

5) 2013 m. gegužės 9 d. Vilniuje (Lietuvoje) pristatytas pranešimas lietuvių kalba *Darbuotojo asmens duomenų apsauga darbo vietoje* Lietuvos verslo konfederacijos organizuotoje konferencijoje *Asmens duomenų apsauga: nauda žmogui ar verslui?*

6) 2013 m. balandžio 25 d. Vilniuje (Lietuvoje) pristatytas mokslo pranešimas anglų kalba *Convergentional Impact of Information Technologies on Regulation of Employment Relationships* Tarptautinėje doktorantų ir jaunųjų teisėtyrininkų konferencijoje *Nacionalinių teisės sistemų sąveika: konvergencija ar divergencija?*

7) 2012 m. gegužės 31 d. Vilniuje (Lietuvoje) pristatytas pranešimas lietuvių kalba *Darbuotojų asmens duomenų tvarkymo problematika ir sprendimo būdai* nacionalinėje konferencijoje *Darbuotojų asmens duomenų tvarkymo bei duomenų teikimo tretiesiems asmenims aktualijos ir problematika*;

8) 2011 m. kovo 14 d. dalyvauta Lietuvos Respublikos Seime Vilniuje (Lietuvoje) vykusioje diskusijoje su Nansi universiteto (Prancūzija) atstovais ir teisės studentais bei pristatytas mokslinis pranešimas prancūzų kalba *Les technologies de l'information et de la communication (TIC) sur le lieu de travail – aspects du droit du travail lituanien* (liet. *Informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimas darbo vietoje: Lietuvos darbo teisės aspektai*);

9) 2010 m. birželio – liepos mėn. vykusioje 7-ojoje Europos teisės vasaros mokykloje *La protection de la vie privée en Europe / Der Schutz der Privatheit in Europa* (liet. *Privataus gyvenimo apsauga Europoje*), organizuotoje Vilniaus universiteto, Vokietijos Frankfurto prie Maino, Paryžiaus Ouest – Nanterre La Défense universitetų, prancūzų kalba pristatyti esminiai Lietuvos darbo teisės aspektai dėl informacinių ir komunikacinių technologijų panaudojimo darbo vietoje;

10) dalyvauta 2010 m. kovo 5 d. Briuselyje (Belgijoje) *PROGRESS Lawyers Network* organizuotame seminare teisininkams *What's Left of Your Privacy in 2010... Protecting Privacy Against Government and Employer*.

INFORMACIJA APIE AUTORE

Gintarė Tamašauskaitė-Janickė gimė 1986 m. vasario 12 d., Seirijuose (Lazdijų raj.), Lietuvoje.

Išsilavinimas:

2009 – 2013 m. dieninės teisės doktorantūros studijos Vilniaus universiteto Teisės fakultete.

2004 – 2009 m. dieninės magistrantūros studijos Vilniaus universiteto Teisės fakultete; 2009 m. suteiktas teisės magistro kvalifikacinis laipsnis (Darbo ir socialinės apsaugos teisės specializacija).

2007 – 2009 m. Vilniaus universiteto ir Paryžiaus Ouest Nanterre – La Défense universiteto Prancūzijos teisės mokykla (prancūzų kalba).

2004 m. baigė Seirijų Antano Žmuidzinavičiaus vidurinę mokyklą su pagyrimu.

2004 m. išlaikė kompiuterinio raštingumo įskaitą.

2004 m. dalyvavo Lietuvos *Junior Achievement* programoje *Ekonomika ir verslas*.

2003 m. baigė Kauno technologijos universiteto mokymo kursą *Nevyriausybinių organizacijų kūrimas ir plėtra*.

2003 m. baigė Kauno technologijos universiteto mokymo kursą *Projektų valdymas*.

Profesinė patirtis, mokslinė ir pedagoginė veikla:

Nuo 2013 m. koordinuoja Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Prancūzijos teisės centro veiklą bei yra Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Mokslinių tyrimų centro projektų vadovė.

2013 – 2015 m. – Vilniaus universiteto ir Paryžiaus Ouest Nanterre La Défense universiteto įgyvendinamos Prancūzijos teisės mokyklos programos koordinatore.

2010 – 2012 m. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato generalinė sekretorė (biudžetinės įstaigos vadovė), 2008 – 2010 m. – juriskonsultė, generalinio sekretoriaus pavaduotoja.

2008 m. – advokatų kontoros *Grajauskas ir partneriai* teisininko asistentė.

2007 m. – VšĮ Vilniaus universiteto Teisės klinikos konsultantė.

2009 – 2015 m. disertacinio tyrimo rezultatus Autorė integravo dėstydamą Vilniaus universiteto studentams studijų dalykus: *Teisės pagrindai, Darbo ir socialinės apsaugos teisė, Tarptautinė ir Europos Sąjungos darbo teisė* bei vesdama *Darbo teisės bendrosios dalies* seminarus ir praktinius darbo teisės mokymus. 2014 – 2015 m. Autorė teikė rekomendacinių teisinio reguliavimo pasiūlymų mokslininkų įgyvendintam tyrimui *Darbo santykių ir valstybinio socialinio draudimo teisinio – administracinio modelio sukūrimas*.

2008 m. Autorė stažavosi Europos Sąjungos Teisingumo Teisme, Liuksemburge. 2012 m. Prancūzijos Respublikos suteiktos doktorantūros stipendijos dėka Autorė mokslinio tyrimo tikslais stažavosi Paryžiaus Ouest – Nanterre – La Défense universitete Paryžiuje (Prancūzijoje).

Nuo 2010 m. Autorė yra Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Darbo teisės instituto narė, UNESCO Socialinių transformacijų valdymo programos (MOST) Nacionalinio komiteto narė (2012 – 2014), nuo 2014 m. yra Bordo Montesquieu universiteto leidžiamo lyginamosios darbo teisės ir socialinės apsaugos teisės žurnalo *Revue de droit comparé du travail et de la sécurité sociale* (ISSN 2262-9815, 2117-4350) mokslo korespondentė, nuo 2015 m. yra Darbo teisės ir gamybinių santykių tarptautinių ir lyginamųjų studijų asociacijos (ADAPT) Tarptautinio leidinio *ADAPT International Bulletins* (ISSN 2281 – 4469) redakcinės kolegijos narė, aktyviai dalyvauja Tarptautinio teisės doktorantūros tinklo (*International Network of Doctoral Studies in Law*) veikloje, yra viena iš Vilniaus universiteto Teisės fakulteto organizuotų konferencijų organizacinių komitetų narių, taip pat – doktorantų ir jaunųjų teisėtyrininkų konferencijų pranešimų rinkinių sudarytojų.

PADEKOS

Nuoširdžiai dėkoju

už vertingas profesines pastabas, geranorišką atvirumą moksliniam diskursui, kantrų nuolatinį visokeriopą palaikymą siekti geriausių profesinių rezultatų: moksliniam vadovui Vilniaus universiteto Teisės fakulteto dekanui prof. dr. Tomui Davuliui;

už konsultacinius patarimus, kolegišką pagalbą ir akademinį bendravimą rengiant disertaciją: mokslinei konsultantei Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Privatinės teisės katedros doc. dr. Daivai Petrylaitei;

už bičiulišką akademinį bendradarbiavimą, sudarytas lyginamųjų teisės tyrimų galimybes – Paryžiaus Ouest – Nanterre – La Défense universitetui bei jo Įmonių ir profesinių santykių teisinių tyrimų instituto mokslininkams;

už dalijimąsi patirtimi ir pamatinio požiūrio į komparatyvinių mokslinių teisės tyrimų svarbą ugdymą – Bordo IV Monteskjè universiteto prof. dr. Jérôme Porta;

už 2012 m. suteiktą doktorantūros stipendiją, leidusią stažuotis Paryžiaus Ouest – Nanterre - La Défense universitete Paryžiuje (Prancūzijoje) ir užmegzti akademinio bendradarbiavimo ryšius: Prancūzijos Respublikai ir Prancūzijos Respublikos ambasadai Lietuvoje;

už domėjimąsi ir pastangas integruoti mokslinių tyrimų rezultatus aktualizuojant ir sprendžiant šiuolaikinius asmens duomenų teisinės apsaugos darbo vietoje probleminius klausimus: Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos direktoriui dr. Algirdui Kunčiniui ir direktoriaus pavaduotojai Ritai Vaitkevičienei;

už galimybę vykdyti mokslinius tyrimus ir rengti disertaciją: Alma Mater Vilniaus universitetui ir

už svarbiausią ypatingą palaikymą: savo Šeimai, Tėvams, Artimiesiems, Bičiuliams ir Kolegoms.